

Okul Psikolojik Danışmanlarının Ailelerle Yürüttükleri Konsültasyon Çalışmaları

The Consultation Studies Conducted by School Counselors with Families

Abdullah Mücahit Aslan^{ID}, Mehmet Güven^{ID}

Öz.Bu araştırmanın amacı, ailelere sunulan konsültasyon çalışmalarının okul psikolojik danışmanları tarafından nasıl yürütüldüğünü belirlemek ve ailelerin bu çalışmalara ilişkin yeterlik algılarını çeşitli değişkenlere göre incelemektir. Araştırmada karma araştırma yöntemi desenlerinden olan yakınsayan paralel desen kullanılmıştır. Araştırmaya 20 okul psikolojik danışmanı ve 392 veli katılmıştır. Araştırmanın nitel verilerine, yarı yapılandırılmış görüşmelerle ulaşılrken; nicel verileri ise anket kullanılarak elde edilmiştir. Araştırmanın nitel sonuçlarına göre okul psikolojik danışmanlarının konsültasyon hizmetlerini önemli ve gerekli buldukları; konsültasyona ilişkin verilen eğitimleri yetersiz gördükleri ve hizmet içi eğitime ihtiyaç duydukları sonucuna ulaşılmıştır. Sonuçlar aynı zamanda okul psikolojik danışmanlarının çoğunlukla ebeveyn tutumları, ergenlik dönemi ve özellikleri, verimli ders çalışma yöntemleri ve aile içi iletişim ile ilgili konularda ebeveynlerle çalıştıklarını içermektedir. Araştırmanın nicel kısmında ise ailelerin konsültasyon çalışmalarına ilişkin yeterlik algılarının ebeveynlerin yakınlık derecelerine, okul kademesine, eğitim düzeylerine göre farklılaştığı sonucu elde edilmiştir.

Anahtar Kelimeler.Konsültasyon, ailekonsültasyonu, rehberlik hizmetleri

Abstract.The aim of this research is to determine how the consultation studies with families are conducted by the school counselors and to examine the efficacy perception of families for this studies according to various variables. The convergent parallel design, which is a mixed research method, was used in the research. 20 school counselors and 392 parents participated to the research. While qualitative datas of the study were obtained by semi-structured interviews; quantitative datas were obtained using the questionnaire. According to qualitative results of the research, it was found that school counselors gives point to the fact that consultation services are important and necessary, the education related consultation is inadequate and they need in-service training. The results also include that school counselors often work with parents on issues related to attitudes of parents, adolescence period and its features, methods of efficient studying, communication in the family. In the quantitative part of the study, the results were obtained that the perceptions of competence regarding the consultation work of the families differed according to the parents' degree of intimacy, school level, education level.

Keywords.Consultation, family consultation, guidance services

A.Mücahit Aslan (Sorumlu Yazar)

Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Ankara, Türkiye
e-mail: abduhahmucahit71@hotmail.com

Mehmet Güven

Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Ankara, Türkiye
e-mail: mehmetguven09@hotmail.com

Geliş / Received: 20 Nisan/April 2018

Düzeltilme / Revision: 3 Aralık/December 2018

Kabul / Accepted: : 18 Aralık/December 2018

Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği
Turk Psychological Counseling and Guidance Association
Genel Merkez / Central Office

Aile, çocuğun alışkanlıklarını, tutumlarını, değer yargılarını ve yaşama ilişkin temel duygularını kazandığı, öz kavramının şekillendiği, insan üzerinde anlamlı etkiye sahip olan kurumların başında gelmektedir (Kuzgun, 2008). Okul ise bireyin aileden sonra topluma ilk adımını attığı, insanlarla birlikte yaşamayı öğrendiği, evrensel bilgi ve değerleri kazandığı insan hayatında önemli olan diğer bir kurumdur (Genç, 2005).

Aile ve okul insan için oldukça önemli olan iki temel kurumdur. Birbirlerini karşılıklı olarak etkileyen bu kurumları eğitim söz konusu olduğunda göz ardı etmek mümkün değildir. Çocuğun eğitim ve öğretiminde istenilen başarılı sonuca ulaşabilmek için ise her şeyden önce okul ile ailenin dayanışma içerisinde olması gerekmektedir (Can, 2002). Bu etkileşimin sağlanmasıyla birlikte çocukların okulda kazandıkları becerilerin ev ortamında pekiştirilmesi ve desteklenmesi, okul-ev arasında tutarlılığın sağlanması ve anne babaların okulun etkili bir ögesi haline gelebilmesinin önü açılacaktır (Akkök, 1999). Ayrıca okul-aile etkileşimi sayesinde öğretmen de aileyi yakından tanıma fırsatı bulur. Öğretmenin aileyi tanıması, çocuğu tanımasını kolaylaştırır. Böylece öğretmen, çocuğun davranışlarını daha doğru anlayacak ve değerlendirecektir (Kandır, 2001).

Okul-aile arasındaki dayanışma okul rehberlik servisleri bağlamında düşünüldüğünde ise bu dayanışmayı dolaylı bir rehberlik hizmeti olan konsültasyon (müşavirlik) ile gerçekleştirmek mümkün olabilir. Çünkü konsültasyon, okul psikolojik danışmanının öğrencinin eğitimi ve yetişmesinden sorumlu kimselerle öğrencinin yararı için ortak bir şekilde çalışması olarak tanımlanmaktadır (Akman, 2002). Bu tanım incelendiğinde ise konsültasyonun birer eğitici ve yetiştirici olarak öğretmenleri, okul yöneticilerini içine almasının yanı sıra aileyi de içerdiği anlaşılmaktadır. Buradan hareketle konsültasyon hizmetinin aileyi sürece dahil ederek rehberlik servisleri aracılığıyla okul ile aile birlikteliğini sağlamada büyük katkısının olacağı düşünülmektedir.

Aile konsültasyonu, taraflar arasında bilgi paylaşımını sağlamak, ebeveyn desteğini almak, çocuğun sorunları ile mücadele etmek, çocuğun gelişimini incelemek ve geleceğini planlamak için okul psikolojik danışmanlarının ve ailelerin bir araya geldikleri süreçtir (Ritchie, 1982). Bu süreç, tanımdan da anlaşıldığı gibi, aile ve okul psikolojik danışmanının takım halinde çalışmasını gerektirmekte ve böylece aileye sunulan doğrudan yardımla çocuğa dolaylı bir

hizmet verilmektedir. Öyle ki, yapılan konsültasyon çalışmaları ile ebeveynler sahip oldukları tutumların çocuk üzerindeki etkisi, çocukla olan iletişimleri, çocuk yetiştirme tarzları ve ebeveynlik yetilerine ilişkin bir farkındalığa sahip olacaklardır. Bundan dolayı çocuğun eğitiminden sorumlu olan bu iki kurumu (okul ve aile) aile konsültasyonu kapsamında bir araya getirmek önem kazanmaktadır(Aslan ve Güven, 2017).

Yurtiçi literatür taramaları sonucunda yapılan ilgili çalışmalara bakıldığında çoğunluğunun işbirliğine yönelik çalışmalar (Akbaş, 2001; Atıcı, 2004; Atıcı, 2006; Ünal, 2006) olduğu ya da konsültasyonu yalnızca alt amaçlarından veya araştırma sorularından birisi olarak inceleyen çalışmalar (Engin, 1996; Korkut-Owen ve Owen, 2008; Nazlı, 2007; Yüksel-Şahin, 2008) olduğu görülmüştür. Konsültasyonu doğrudan ele alan araştırmaların (Gültekin ve Arıcıoğlu, 2007; Güven ve Küçükbasmacı, 2015; Karakuş, 2008) ise oldukça sınırlı sayıda olduğu görülmüştür. Bu çalışmalar arasında ise aile konsültasyonuna yönelik herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır.

Yurtdışı literatüre ilişkin yapılan taramalar sonucunda ise aile konsültasyonuna yönelik bazı çalışmalara (Doll ve Kratochwill, 2010; Edward, Sullivan, Walen ve Kantor, 2010; Garbacz ve McIntyre, 2015; Osborne ve Alfano, 2011; Webster-Stratton, 1990) ulaşılmıştır. Buradan hareketle yurtiçi literatürde yurtdışına kıyasla ailelerle yürütülen konsültasyon çalışmalarına ilişkin önemli bir boşluğun olduğu düşünülmektedir.

Aile konsültasyonuna yönelik yürütülen bu araştırmanın genel amacı, ailelere sunulan konsültasyon çalışmalarının okul psikolojik danışmanları tarafından nasıl yürütüldüğünü belirlemek ve ailelerin bu çalışmalara ilişkin yeterli algılarının çeşitli değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediğini incelemek olarak belirlenmiştir. Bu genel amaç doğrultusunda belirlenen alt amaçlar ise şu şekildedir:

1.Okul psikolojik danışmanlarının rehberlik hizmetleri içerisinde yer alan konsültasyon hizmetlerinin yeri ve önemine ilişkin görüşleri nelerdir?

2.Okul psikolojik danışmanları, lisans ya da lisansüstü eğitim sürecinde okullarda konsültasyon hizmetine ilişkin bir ders ya da eğitim almışlar mıdır? Almışlarsa hangi hususlarda yararlı olduğunu düşünmektedirler?

3.Okul psikolojik danışmanları, meslek sürecinde okullarda konsültasyon hizmetine ilişkin herhangi bir hizmet içi eğitim almışlar mıdır? Almışlarsa hangi hususlarda yararlı olduğunu düşünmektedirler?

4.Okul psikolojik danışmanları, ailelerle yürütülen konsültasyon çalışmalarında konsültasyona ilişkin modellerden yararlanmakta mıdır? Yararlanıyorlarsa hangi modelden yararlanmaktadırlar? Eğer herhangi bir modelden yararlanmıyorlarsa konsültasyon çalışmaları yaparken nasıl bir yol izlemektedirler?

5.Okul psikolojik danışmanlarının, ailelerle konsültasyon çalışmaları yürütürken kullandıkları yöntemler nelerdir?

6.Okul psikolojik danışmanları, ailelere yönelik hangi konularda konsültasyon çalışmaları yürütmektedirler?

7.Okul psikolojik danışmanları, ailelerle yürüttükleri konsültasyon çalışmalarına ilişkin okul yönetiminin ve öğretmenlerin desteğini almakta mıdır? Alıyorlarsa ne tür destekler almaktadırlar?

8.Okul psikolojik danışmanlarının, ailelerle yürüttükleri konsültasyon çalışmalarının ailelere ne tür faydalarının olduğuna ilişkin görüşleri nelerdir?

9.Okul psikolojik danışmanları, konsültasyon hizmetlerinin daha etkili ve verimli olabilmesi amacıyla konsültasyona yönelik hizmet içi eğitim verilmesi gerektiğini düşünmekte midirler? Düşünüyorlarsa böyle bir eğitimin içeriğiyle ilgili görüşleri nelerdir?

10.Okul psikolojik danışmanlarının kendileriyle yürüttüğü konsültasyon çalışmalarına ilişkin ailelerin, hangi konulardaki çalışmaları ne düzeyde yeterli buldukları ve yeterlik algılarında ebeveynlerin yakınlık derecesine, eğitim düzeyine ve velisi olduğu öğrencilerin gittikleri okul kademesine göre farklılık var mıdır?

Araştırma, yurt içi literatürde yeterince çalışılmamış ve kısıtlı sayıda araştırmanın bulunduğu rehberlik hizmetleri içerisinde yer alan konsültasyon konusuna yönelik olması ve konsültasyonun aile boyutunu ele alması dolayısıyla alan yazında önemli bir boşluğu dolduracağı düşünülmektedir. Ayrıca araştırmanın, okul psikolojik danışmanlarının ailelere yönelik konsültasyon çalışmalarını nasıl yürüttüklerini ve sunulan konsültasyon hizmetlerini ailelerin

ne düzeyde yeterli bulunduğunu ortaya koymasını bakımından konuya ilişkin geniş bir perspektif sunduğu düşünülmektedir.

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, araştırma grubu, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve verilerin analizine ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

Araştırmanın Deseni

Bu araştırma, karma yöntem araştırma desenlerinden yakınsayıcı paralel desende (convergentparalledesign) gerçekleştirilmiştir. Karma yöntem araştırmaları, bir çalışmada hem nicel hem de nitel verilerin toplanmasını, analiz edilmesini ve harmanlanmasını içeren, araştırma probleminin tek başına kullanılan herhangi bir yöntemden çok daha iyi bir şekilde anlaşılmasını sağlayan araştırma türleridir (Fraenkel ve Wallen, 2008). Yakınsayıcı paralel desen ise herhangi bir ardışıklık gerektirmeden veri toplama sürecinde hem nitel hem de nicel verilerin toplandığı araştırma desendir (Creswell ve PlanoClerk, 2015). Bu desenin amacı nicel yöntemler (genellenebilirlik, geniş örneklem grupları gibi) ile nitel yöntemlerin (küçük örneklem grupları, derinlik, ayrıntılar gibi) farklılaşan güçlerini bir araya getirmektir (Fraenkel ve Wallen, 2008).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, Ankara ilinde 2015-2016 eğitim öğretim yılında Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı resmi ilkökuller ve ortaokullarda görev yapan, amaçlı örnekleme yöntemiyle seçilen okul psikolojik danışmanları ile bu okullarda öğrenim gören öğrencilerin aileleri oluşturmaktadır. Araştırmanın nitel verileri, ilkökuller ve ortaokuller kademelerinde çalışan 15 okuldaki 20 okul psikolojik danışmanı ile yapılandırılmış görüşmeler yapılarak elde edilmiştir. Görüşmeler için ilkökuller ve ortaokuller kademelerinin seçilmesinin nedeni ise ailelerle konsültasyon çalışmalarının daha yoğun yapıldığı kademeler olmasıdır. Buna ek olarak görüşme yapılan psikolojik danışmanların rehberlik ve psikolojik danışmanlık, eğitimde psikolojik hizmetler ve psikoloji programlarından mezun olmasına dikkat edilmiştir. Bu okul psikolojik danışmanlarının 10'u ilkökuller, 10'u da ortaokullerda görev yapmaktadır. Ayrıca

araştırmanın dış geçerliğini artırabilmek için okullar, Ankara'nın Çankaya, Yenimahalle, Keçiören, Altındağ, Sincan ve Etimesgut olmak üzere 6 farklı merkez ilçesinden seçilmiştir. Araştırmanın nicel verileri ise 392 öğrenci velisinin katılımı ile elde edilmiştir. Öğrenci velilerinin seçilmesinde ise nitel ve nicel çalışmaların paralellliğini sağlamak için daha önce nitel araştırma sürecinin yürütüldüğü okullarda öğrenim gören öğrenci velilerinin seçilmesi kriteri göz önünde bulundurulmuştur. Buna göre yarı yapılandırılmış görüşmelerin yapıldığı 15 okul içerisinde 5'i ilkökul 5'i de ortaokul olmak üzere toplam 10 okul seçilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veriler, araştırmacı tarafından geliştirilen görüşme formu ve anket ile toplanmıştır. Aşağıda veri toplama araçları ve geliştirilme süreçlerine ilişkin bilgiler sunulmuştur.

Okul Psikolojik Danışmanlarının Ailelerle Yürüttükleri Konsültasyon Çalışmalarına İlişkin Görüşme Formu. Araştırmanın nitel verileri araştırmacılar tarafından geliştirilen “Okul Psikolojik Danışmanlarının Ailelerle Yürüttükleri Konsültasyon Çalışmalarına İlişkin Görüşme Formu” kullanılarak 20 ilkökul ve ortaokul psikolojik danışmanı ile gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşmeler ile toplanmıştır. Görüşme formunun geliştirilmesine öncelikle literatürde ilgili çalışmalarda kullanılan görüşme formları incelenerek başlanmıştır. Bu incelemenin sonucunda konsültasyona ilişkin kavramsal çerçeve de göz önünde bulundurularak Güven ve Küçükbasmacı (2015), Gültekin ve Arıcıoğlu (2007), Karakuş'un (2008) çalışmalarından yararlanılarak araştırmacılar tarafından görüşme formunun taslağı oluşturulmuştur. Daha sonra görüşme formu taslağı, alanda çalışan üç öğretim üyesine uzman görüşü alınmak üzere sunulmuştur. Alınan uzman görüşleri ve bu görüşlere ilişkin yapılan değişikliklerden sonra iki ilkökul ve iki ortaokul psikolojik danışmanlarına pilot olarak uygulanmıştır. Yapılan pilot uygulamadan sonra ise görüşme formuna son şekli verilmiştir. Görüşme formu, 6 demografik değişkenin yer aldığı kişisel bilgiler bölümü ile 10 açık uçlu sorunun yer aldığı görüşme soruları bölümünü içeren iki bölümden oluşmaktadır.

Ailelerle Yürütülen Konsültasyon Hizmetlerini Değerlendirme Anketi

Araştırmanın nicel verileri, araştırmacılar tarafından geliştirilen “Ailelerle Yürütülen Konsültasyon Hizmetlerini Değerlendirme Anketi” nin 392 ilkökul

ve ortaokul öğrenci velisine uygulanmasıyla toplanmıştır. Anket formunun geliştirilmesi amacıyla öncelikle araştırmacılar tarafından anket için ön bilgiler sağlayacak “Ön Bilgi Toplama Formu” taslağı oluşturulmuştur. Bu taslak üzerinde iki ilkokul ve iki ortaokul psikolojik danışmanından uzman görüşü alınmıştır. Alınan uzman görüşü sonucunda “Ön Bilgi Toplama Formu” tekrar düzenlenerek son halini almıştır. “Ön Bilgi Toplama Formu” daha sonra iki ilkokul, iki de ortaokuldan olmak üzere toplam 15 veliye uygulanmıştır. Bu uygulamanın sonucunda elde edilen bilgilerden, psikolojik danışmanlarla yapılmakta olan yarı yapılandırılmış görüşmelerden ve ayrıca literatürde yer alan Güven (2007), Öztoprak (1991) ve Alp’in (1995) çalışmalarından da yararlanarak anket taslağı oluşturulmuştur. Bu taslak için alanda çalışan 5 öğretim üyesinin uzman görüşüne başvurulmuştur. Anket üzerinde bu uzman görüşleri doğrultusunda yapılan değişiklikler sonucunda iki ilkokul iki de ortaokuldan olmak üzere toplam 20 öğrenci velisine uygulanarak pilot uygulama yapılmıştır. Pilot uygulama sonrasında anket formu tekrar gözden geçirilmiş, anket üzerinde gerekli düzenlemeler yapılmış ve ankete son şekli verilmiştir. Anket 4 demografik değişkenin yer aldığı kişisel bilgiler bölümü ile 3’lü likert tipi 20 maddenin yer aldığı okul rehberlik servisinin velilere yönelik gerçekleştirdiği konsültasyon çalışmaları bölümü olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. Ölçme aracı geliştirme süreçlerinde güvenilirlik analizi için sıklıkla başvurulan yöntemlerden birisi Cronbach Alpha yöntemidir (Seçer, 2015, s. 219). Yapılan güvenilirlik analizinde ise anketin Cronbach Alpha değeri .86 olarak bulunmuştur. Ölçme araçlarının güvenilirlik katsayısının .70 ve daha yüksek olması ise güvenilirlik için genel olarak yeterli görülmektedir (Büyüköztürk, 2014, s. 183).

Veri Toplama Süreci

Araştırma kapsamında Ankara’nın merkez ilçelerine bağlı ilkokul ve ortaokullarda uygulama yapmak için Ankara İl Milli Eğitim Müdürlüğü’nden gerekli izinler alınmıştır. Alınan izinler doğrultusunda ilk olarak araştırmanın nitel kısmına ilişkin görüşmelere başlanmıştır. Görüşmeler 2015-2016 eğitim öğretim yılının mart-nisan-mayıs aylarında gerçekleştirilmiştir. Görüşme öncesinde görüşmenin amacı, içeriği ve gizliliğe dair bilgilendirmeler yapılmıştır. Görüşme sırasında sorulara verilen cevapların kaydedilmesinde ise ses kayıt cihazı kullanılmıştır. Görüşmeler yaklaşık olarak 20 ile 30 dk arasında

sürmüştür. Araştırmanın nicel kısmına ilişkin anket uygulamaları ise 2015-2016 eğitim öğretim yılının nisan-mayıs-haziran aylarında gerçekleştirilmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırma hem nitel hem nicel yöntemleri bir arada içerdiğinden verilerin analizinde nitel ve nicel veri analizi tekniklerinden yararlanılmıştır. Araştırmanın nitel verilerinin çözümlenmesinde içerik analizi kullanılmıştır. Elde edilen görüşme kayıtları öncelikle yazıya geçirilmiştir. Yazıya geçirilen kayıtlar daha sonra birkaç kez okunarak kodlama işlemine tabi tutulmuştur. Kodlama işleminin güvenilirliğini kontrol etmek amacıyla üç görüşme formu alandan bir öğretim elemanına bir de okul psikolojik danışmanına verilmiş ve kodlama işlemini yapmaları istenmiştir. Daha sonra yapılan kodlamalar arasındaki güvenilirliğin belirlenmesinde Miles ve Huberman'ın (1994, s. 278) belirttiği şu formül kullanılmıştır: $P \text{ (Uzlaşma Yüzdesi \%)} = \frac{Na \text{ (Görüş Birliği)}}{[Na \text{ (Görüş Birliği)} + Nd \text{ (Görüş Ayrılığı)}]} \times 100$. Buna göre yapılan kodlamalar arasındaki güvenilirlik yüzdesi % 81 olarak bulunmuştur. İçerik analizi sonuçları ise kodların sayısal olarak görülme sıklığını ortaya koyacak şekilde tablolara sunulmuştur. Araştırmanın nicel verilerinin analizinde ise öncelikle eksik ya da hatalı doldurulan anketler çıkarılmış daha sonra geriye kalan veri setleri SPSS 21 paket programı aracılığıyla bilgisayar ortamına aktarılarak ki kare bağımsızlık testi ile analiz edilmiştir. Nicel analiz sonuçlarının yorumlanmasında ise .05 anlamlılık düzeyi ölçüt alınmıştır.

BULGULAR

Bu bölümünde araştırmanın alt amaçlarına göre okul psikolojik danışmanlarıyla yapılan görüşmelerden elde edilen nitel bulgular ile ailelere uygulanan anketten elde edilen nicel bulgulara yer verilmiştir.

1.Nitel Verilerin Analizinden Elde Edilen Bulgular

İlkokul ve ortaokul psikolojik danışmanlarının ailelerle yürüttükleri konsültasyon çalışmalarını incelemeye dönük olarak 20 okul psikolojik danışmanı ile yapılan yarı yapılandırılmış görüşmelerden elde edilen bulgular bu başlık altında sunulmuştur.

a)Konsültasyonun Önemine İlişkin Görüşler:Araştırma kapsamına alınan okul psikolojik danışmanlarının rehberlik hizmetleri içerisinde yer alan konsültasyon hizmetlerinin yeri ve önemiyle ilgili görüşlerine bakıldığında hepsinin konsültasyon hizmetini önemli buldukları anlaşılmaktadır (f=20). Bununla birlikte konsültasyon hizmetini neden önemli bulduklarına yönelik olarak en çok belirtilen görüşler arasında sırasıyla konsültasyonun öğrencinin eğitiminden sorumlu kişiler arasında işbirliği sağladığı (f=10); idarecilere, öğretmenlere, ailelere karşılıklı bilgi aktarımını sağladığı (f=7); mevcut problemlerin çözümüne yardımcı olduğu (f=5) şeklinde görüşlerin olduğu görülmektedir. Bunları ise rehberlik kapsamında yapılan çalışmaların tamamlayıcısı olduğu (n=3); öğrenci ile ilgili kişiler arasında ortak bir rehberlik anlayışını tesis ettiği (f=2) yönündeki görüşlerin izlediği görülmektedir.

Bazı psikolojik danışmanların konsültasyonun önemine ilişkin olarak yukarıdaki bulguları yansıtan ifadeleri şu şekildedir:

Bir ilkökul psikolojik danışmanının (K10) ifadesi ise şu şekildedir:

“Bence konsültasyon çok önemli. Biz burada rehberlik hizmetleri verirken bunun önemli ayakları var. Bunlar öğrenci, öğretmen, veli ve idareciler. Rehber öğretmen olarak bizim bunlarla veli ve öğretmenlerle etkileşim ve işbirliğimiz ne kadar güçlü olursa ne kadar ortak bir anlayışa sahip olursak beraberce o kadar yol alabiliriz. İstedığımız davranış değişikliğine daha etkili bir şekilde ve daha kısa sürede ulaşabiliriz.”

Bir diğer ortaokul psikolojik danışmanının (K15) ifadesi ise şu şekildedir:

“Önemli bir yer teşkil etmekte. Bu hizmet sayesinde sahip olduğumuz bilgileri çocukla ilgili diğer kişilere aktarabilmekteyiz. Bu sayede veliler ve öğretmenler çocuğa nasıl davranıp ne şekilde müdahale edileceğine ve ayrıca rehberlik servisine hangi durumlarda başvurmaları gerektiğine, öğretmenlerin sınıf yönetiminde hangi yöntemleri izleyeceğine dair konularda bilgi sahibi olmaktadır.”

b)Konsültasyona Yönelik Ders Alınıp Alınmadığına İlişkin Görüşler:Araştırma kapsamına alınan okul psikolojik danışmanlarının lisans ya da lisansüstü eğitim sürecinde okullarda konsültasyon hizmetine ilişkin bir ders alıp almadıklarıyla ilgili görüşlerine bakıldığında hiçbirisinin konsültasyon adı altında doğrudan bir ders almadığı bulgusuna ulaşılmıştır (f=20). Bunlardan 11’i ise konsültasyonun bir dersin içerisinde konu olarak geçtiğini ifade etmiştir.

Bazı okul psikolojik danışmanlarının konsültasyona ilişkin bir ders alınıp alınmadığına ilişkin olarak yukarıdaki bulguları yansıtan ifadeleri şu şekildedir:

Eğitimi lisans düzeyinde olan bir ilkökul psikolojik danışmanının (K8) bu konuya ilişkin görüşleri şu şekildedir:

“Bu ismi taşıyan bir ders almadım. Psikolojik danışmaya giriş dersi içerisinde küçük paylaşımlar ya da konular şeklinde işlendi. Yararına gelince veliler ve öğretmenlerle işbirliği kurmanın bilimsel tanımının konsültasyon olduğunu öğrenmekten başka bir faydasını gördüğümü söyleyemem. Böyle bir dersin olması gerektiğini düşünüyorum.”

Eğitimi yüksek lisans düzeyinde olan bir ortaokul psikolojik danışmanının (K15) bu konuya ilişkin görüşleri şu şekildedir:

“Lisans eğitiminde müşavirlik konusunda herhangi bir ders almadık sadece rehberlik hizmetleri konusunun içerisinde bir bölüm olarak işlendi ancak yüksek lisans eğitiminde okul psikolojik danışmanlığında güncel konular dersinde daha detaylı ele alınmıştı. Bu derste müşavirlik tanımlarını, ilgili kuramları, örnek uygulamaları görmüştük.”

Eğitimi doktora düzeyinde olan bir ilkökul psikolojik danışmanının (K7) bu konuya ilişkin görüşleri ise şu şekildedir:

“Lisansta çok detaylı görmedik zaten. Yüksek lisansda da değil doktorada kapsamlı gelişimsel rehberlik dersi aldık ve o derste daha detaylı işledik. Ancak konsültasyon adı altında bir ders açılmadı. Keşke açılsaydı çünkü biz konsültasyon çalışmalarını yürütmeye çalışıyoruz ancak ne kadar doğru yapıyoruz bu konuda soru işaretleri var.”

c) Konsültasyona Yönelik Hizmet İçi Eğitim Alınıp Alınmadığına İlişkin

Görüşler: Araştırma kapsamına alınan okul psikolojik danışmanlarının meslek sürecinde okullarda konsültasyon hizmetine ilişkin herhangi bir hizmet içi eğitim alıp almadıkları bilgisine ulaşmak için görüşme sürecinde yöneltilen sorular sonucunda okul psikolojik danışmanlarının hiçbirisinin doğrudan konsültasyona dönük herhangi bir hizmet içi eğitim almadığı bilgisine ulaşılmıştır (f=20).

Bir okul psikolojik danışmanının (K9) konsültasyona yönelik hizmet içi eğitim alıp alınmadığına ilişkin yukarıdaki bulguları yansıtan ifadesi şu şekildedir:

“Hayır, doğrudan konsültasyon adı altında işte konsültasyon hizmeti nedir, nasıl verilir, hangi yöntemler kullanılır gibi herhangi bir hizmet içi eğitim yok ve ben de almadım. Ancak MEB tarafından böyle bir eğitim düzenlense katılmak isterim çünkü bu sorular aracılığıyla ne kadar çok eksikim olduğunu anladım.”

d)Ailelerle Konsültasyon Sürecinde Kullanılan Modellere İlişkin

Görüşler:Araştırma kapsamına alınan okul psikolojik danışmanlarının ailelerle konsültasyon sürecinde kullanılan modellerle ilgili görüşlerine bakıldığında okul psikolojik danışmanlarının 7'sinin ailelerle konsültasyon sürecinde eklektik bir yaklaşımı takip ettiği, 3'ünün davranışsal konsültasyon modelini, 2'sinin ise Adleryen konsültasyon modelini ağırlıklı olarak kullandığı görülmüştür. Okul psikolojik danışmanlarının 8'i ise ailelerle yürüttükleri konsültasyon çalışmalarında herhangi bir model kullanmadıklarını ifade etmiştir. Herhangi bir modelden ya da kuramdan faydalanmayan okul psikolojik danışmanlarına kendilerinin nasıl bir yol izledikleri sorulmuştur. Genel olarak öğrencide normalin dışında ortaya çıkan durumun kendileri ya da çoğunlukla sınıf rehber öğretmeni tarafından tespit edildiğini, daha sonra ilişkili görüldüğü takdirde aile ile irtibata geçildiğini, bunun için anne ve babadan biri ya da her ikisinin birden çağrıldığını, var olan durum üzerinde bilgilerin karşılıklı olarak aktarıldığını, yapılacak olanların tartışıldığını ve önerilerde bulunulduğunu ifade etmişlerdir.

Bir okul psikolojik danışmanının (K17) ailelerle yürüttüğü konsültasyon sürecinde kullandığı modellere ilişkin yukarıdaki bulguları yansıtan ifadesi şu şekildedir:

“Teorik olarak lisansta ve yüksek lisansta konsültasyona ilişkin doğrudan bir eğitim almadığımdan ötürü ifade ettiğimiz konsültasyon modelleri ile karşılaşmadım. İlk defa sizin çalışmanızda duyuyorum. Ancak ailelerle konsültasyon çalışmaları yürütürken genellikle hedef davranışları belirleyip daha sonra bu hedef davranışa ulaşmak için taraflara düşen sorumlulukları belirliyoruz. Ki bence çoğu davranış sorunlarının kaynağında aile ve model oldukları davranışlar gelmekte. Bu nedenle sanki davranışçı yaklaşımı daha çok uyguluyoruz, ancak teorik olarak bilmeden daha çok deneyim anlamında.”

e)Ailelerle Konsültasyon Sürecinde Kullanılan Yöntemlere İlişkin

Görüşler:Araştırma kapsamına alınan okul psikolojik danışmanlarının ailelerle yürüttükleri konsültasyon çalışmalarında kullandıkları yöntemlerle ilgili

görüşlerine bakıldığında en çok belirttikleri görüşün bireysel görüşmeler olduğu (f=20) ve bunu sırasıyla seminer çalışmalarının (f=18), ev ziyaretlerinin (f=10), grup çalışmalarının (f=9), veli toplantılarının (f=4), kitapçık ve broşür çalışmalarının (f=3) son olarak ise bibliyoterapi çalışmalarının (f=1) izlediği anlaşılmaktadır.

Bazı okul psikolojik danışmanlarının ailelerle yürüttükleri konsültasyon sürecinde kullandıkları yöntemlere ilişkin yukarıdaki bulguları yansıtan ifadeleri şu şekildedir:

Bir ortaokul psikolojik danışmanının (K12) görüşleri şu şekildedir:

“Ağırlıklı olarak bireysel görüşmeler yapıyoruz. Ancak çok kalit bir sorun oluyor mesela sınıfta genel olarak görülen bir davranış problemi gibi ve çocuklar birbirlerini etkileyebiliyor. Parçalanmış aileler bir arada olabiliyor. Orada mesela iki yıl grupta danışma yaptım. Annelere çocuklarla birlikte yapmıştık. Çok müthiş sonuçlar aldık. Bunun dışında aile seminerlerimiz oluyor. Ayrıca broşür çalışmalarımız da oluyor. Yani eve göndererek yazılı bilgilendirmeler de yapıyoruz.”

Bir diğer ilkökul psikolojik danışmanının (K7) bu konuya ilişkin görüşleri ise şu şekildedir:

“Bireysel görüşmeler yoğunlukta ancak yakın birisinin kaybı sonucunda bir yas vakası falan varsa ev ziyaretleri de yapıyoruz. Ayrıca bir psikoloji kitaplığı oluşturdum ve velilerle bibliyoterapi çalışması yapıyoruz. Velilerin bir listesi var. Ancak bunlar sadece problem yaşayan veliler değil gönüllülüğe dayalı düzenli kitap okumalar yapıyoruz. Bunun çok iyi bir katkısı oluyor bize. Yani birkaç görüşme seansı sürece bir konuyu açıp kitaptan doğrudan okuyabiliyor ve sonrasında birlikte tartışıyoruz. Genelde pedagoğların yayınları yer alıyor. Oldukça yararlı bir eğitim olmakta.”

f)Konsültasyon Kapsamında Ailelerle Çalışılan Konulara İlişkin Görüşler:Araştırma kapsamına alınan okul psikolojik danışmanlarının ailelerle yürüttükleri konsültasyon çalışmalarında üzerinde çalıştıkları konular, eğitsel ve kişisel-sosyal konular olmak üzere iki tema altında toplanmaktadır. Eğitsel konular teması altında en çok verimli ders çalışma yöntemleri (f=8), merkezi sistem sınavları (f=6), oryantasyon (f=5), sınav kaygısı (f=5) ve üst eğitim kurumlarının tanıtımı (f=3) gibi konulara yer verdikleri görülmektedir. Kişisel-sosyal konular teması altında ise ebeveyn

tutumları (f=8), ergenlik dönemi ve özellikleri (f=8), aile içi iletişim (f=7); davranış problemleri (f=6) ve teknoloji kullanımı (f=5) ve özel öğrencilere dönük çalışmalar (f=5); arkadaşlık ilişkileri (f=4); çocuk istismarı (f=3) ve davranış kazandırma (f=3) konularına yer verildiği görülmektedir.

Konulara ilişkin bulgular, ilkökul ve ortaokul düzeyi temaları altında incelendiğinde ise ilkökul düzeyinde okul psikolojik danışmanlarının ailelerle yürütülen konsültasyon çalışmalarında öncelikli olarak ebeveyn tutumları (f=6), oryantasyon (f=5), verimli ders çalışma yöntemleri (f=4), aile içi iletişim (f=4), davranış problemleri (f=4) gibi konular üzerinde çalıştıkları; ortaokul düzeyinde ise öncelikli olarak ergenlik dönemi ve özellikleri (f=6), merkezi sistem sınavları (f=6), verimli ders çalışma yöntemleri (f=4), arkadaşlık ilişkileri (f=4) gibi konular üzerinde çalıştıkları görülmüştür.

Bir okul psikolojik danışmanının (K17) yürüttüğü konsültasyon sürecinde ailelerle çalıştığı konulara ilişkin yukarıdaki bulguları yansıtan ifadesi şu şekildedir:

“Ortaokulda çalıştığım için daha çok ergenlik dönemine uyum sağlamaya çalışan öğrencilerle birlikteyim. Bu öğrenciler ergenliğin getirdiği değişik duygularına ve değişen vücuduna uyum sağlamaya çalışıyorlar. Bu periyot onların dünyalarında sıklıkla çözümlenmesi zor sorunlara neden olabiliyor. Bu sorunlar arkadaşlık ilişkilerinin bozulması, aile ile anlaşamama, öğretmenlere ve eğitim sistemine karşı çıkma gibi sorunlardır. Bu konularda ailelerle işbirliği halinde çalışırız. Bir diğer ailelerle çalıştığımız konu ise öğrencilerin merkezi sınavlara hazırlanması konusudur. Genel olarak konsültasyon çalışmalarını bu konularda yapıyorum.”

g)Ailelerle Yürütülen Konsültasyon Çalışmalarına Yönelik Okul Yönetiminin Desteğine İlişkin Görüşler: Araştırma kapsamına alınan okul psikolojik danışmanlarının ailelerle yürüttükleri konsültasyon çalışmalarına yönelik okul yönetiminin desteğiyle ilgili görüşlerine bakıldığında en çok belirtilen görüşün fiziksel mekan desteğine ilişkin olduğu (f=9) bunu sırasıyla övgü, takdir, motive etme gibi psikolojik desteğin (f=7) ve materyal desteğinin (f=7); çalışmalara katılım desteğinin (f=4) ve ailelere ulaşma desteğinin (f=4) izlediği anlaşılmaktadır. Ayrıca bazı psikolojik danışmanlar tarafından da okul yönetiminin ailelere

yönelik yürütülen konsültasyon çalışmalarına yeterli desteği vermediğinin ifade edildiği görülmektedir (f=5).

Bir okul psikolojik danışmanının (K12) ailelerle yürüttüğü konsültasyon sürecine yönelik okul yönetiminin desteğine ilişkin yukarıdaki bulguları yansıtan ifadesi şu şekildedir:

“Rehber öğretmen tarafından okul yönetimi ile sağlıklı bir ilişki kurulursa, okul yönetimi yapılacak tüm çalışmaların arkasında olduğunu belirtiyor. Bu bizim için ciddi bir destek oluyor. Okul yönetiminin müşavirlikle ilgili desteği zamanlama ve mekânla oluyor genellikle. Seminer çalışması yapılacaksa mesela bunun için okulda zaman sağlayıp mekân düzenleyebiliyor. İhtiyaç olan araç gereçleri anında bize sağlayabiliyor. Hem psikolojik destek, hem fiziksel destek hem de ailelere ulaşma konusunda destek okul idaresi tarafından bizlere sağlanıyor.”

h)Ailelerle Yürütülen Konsültasyon Çalışmalarına Yönelik Öğretmenlerin Desteğine İlişkin Görüşler:Araştırma kapsamına alınan okul psikolojik danışmanlarının ailelerle yürüttükleri konsültasyon çalışmalarına yönelik öğretmenlerin desteğiyle ilgili görüşlerine bakıldığında en çok belirtilen görüşün aileleri rehberlik servisine yönlendirme desteğine ilişkin olduğu (f=12) ve bunu sırasıyla aile ve öğrenci ile ilgili bilgi aktarma desteğinin (f=11); ailelere ulaşma konusundaki desteğin (f=8); ailelerle yapılan konsültasyon çalışmalarına katılım desteğinin (f=1) izlediği anlaşılmaktadır. Ayrıca bazı psikolojik danışmanlar tarafından da öğretmenlerin ailelere yönelik yürütülen konsültasyon çalışmalarına yeterli desteği vermediğinin ifade edildiği görülmektedir (f=5).

Bir okul psikolojik danışmanının (K7) ailelerle yürüttüğü konsültasyon sürecine yönelik öğretmenlerin desteğine ilişkin yukarıdaki bulguları yansıtan ifadesi şu şekildedir:

“Öğretmenler çalışmalara veli katılımını sağlamada hassas davranıp onlarla iletişime geçiyorlar. Hatta bazen “Öğretmenim şu veli ile görüşebilir misiniz?” diye yönlendirmede bulunuyorlar. Ayrıca çocuklarda gördükleri değişiklikleri bize aktarıyorlar, biz de gerekirse ailelerle görüşmeler yapıyoruz. Bu görüşmelere bazen öğretmenler de katılıyor ve böylece daha etkili bir süreç işliyor.”

ı)Konsültasyon Çalışmalarının Aileler Üzerindeki Yararlarına İlişkin Görüşler:Araştırma kapsamına alınan okul psikolojik danışmanlarının

konsültasyon çalışmalarının aileler üzerindeki faydalarına yönelik görüşlerine bakıldığında en çok belirtilen görüşün ailelerde farkındalık artışına yönelik olduğu (f=10), bunu sırasıyla velilerde davranış değişikliği (f=9); bilinçlenme (f=7); ailelerde mutluluk, memnuniyet gibi pozitif duygulanımlar (f=5); çocuklara yönelik ilgi ve dikkat artışı (f=3); ailelerin rehberlik servisine ilişkin olumlu bir tutuma sahip olması (f=2) görüşlerinin izlediği görülmektedir.

Bir okul psikolojik danışmanının (K9) yürüttüğü konsültasyon sürecinin aileler üzerindeki yararlarına ilişkin yukarıdaki bulguları yansıtan ifadesi şu şekildedir:

“Okulumuzun çevresinde sosyo-ekonomik düzey düşük olduğundan bilinç çok yok. Bu nedenle konsültasyon vasıtasıyla bilinçleniyorlar ve bundan mutlu olarak geribildirimde bulunanlar var. Ayrıca bu çalışmalar sonunda rehberlik servisine ilişkin algılar da değişti, olumlu anlamda yani önceden burası sadece sıkıntılı, sorunlu olanların uğradığı bir yer olarak görülüyordu ve bu algıyı da değiştirdiğimizi düşünüyorum.”

1)Konsültasyon Çalışmalarına Yönelik Düzenlenecek Hizmet İçi Eğitime İlişkin Görüşler:Araştırma kapsamına alınan okul psikolojik danışmanlarının konsültasyona yönelik düzenlenecek hizmet içi eğitime ilişkin görüşleri iki tema altında toplanmıştır.

Bunlardan birinci temada okul psikolojik danışmanlarının hizmet içi eğitimin gerekliliğine ilişkin görüşleri yer almaktadır. Buna göre okul psikolojik danışmanlarından 10'u hizmet içi eğitimin güncel değişim ve gelişimleri takip etmek için, 6'sı teorik bilgi aktarımını gerçekleştirmek için, 3'ü meslektaşlar arasında deneyimlerin aktarılmasına fırsat verdiği için gerekli olduğunu ifade etmiştir. Okul psikolojik danışmanlarının 1'i ise hizmet içi eğitimi gerekli bilgi ve tecrübeye sahip olduğu gerekçesiyle gerekli olmadığını bildirmiştir.

İkinci temada ise hizmet içi eğitimin gerekli olduğunu ifade eden okul psikolojik danışmanlarının konsültasyona ilişkin düzenlenecek bir hizmet içi eğitimde içeriğin nasıl olması gerektiğine ilişkin görüşleri yer almaktadır. Buna göre okul psikolojik danışmanlarının hizmet içi eğitimin içeriğine yönelik olarak en çok belirttikleri görüşün iletişim ve işbirliği konularına yönelik olduğu (f=9), bunu sırasıyla konsültasyon modellerine ilişkin bilgiler (f=7); konsültasyon sürecinin nasıl olması gerektiği(f=4);

konsültasyonla ilgili uygulama ve vakalara ilişkin (f=3) görüşlerin izlediği görülmektedir.

Bir okul psikolojik danışmanının (K11) konsültasyona yönelik düzenlenecek hizmet içi eğitime ilişkin yukarıdaki bulguları yansıtan ifadesi şu şekildedir:

“Kesinlikle gerekli görüyorum. İçerik olarak ise bir kere bende teorik kısım çok eksik. Konsültasyon yapıyoruz ancak hangi kurama uygun yapıyoruz, kuramlar ve temelleri neler ve hangisi daha etkili ayrıca konuyla ilgili deneyimlerin paylaşılması gibi hususların yer alması eksiklerimizi tamamlar, yanlışlarımızı düzeltmeye yardımcı olabilir. Konsültasyon sürecinde işbirliği için iletişim çok önemli. İletişimle, iletişim becerileri ile ilgili bir içerik olabilir.”

2.Nicel Verilerin Analizinden Elde Edilen Bulgular

İlkokul ve ortaokulda psikolojik danışmanları tarafından ailelerle yürütülen konsültasyon çalışmalarına ilişkin öğrenci velilerinin yeterli algılarının çeşitli değişkenlere göre analizi sonucunda elde edilen bulgular bu başlık altında sunulmuştur.

a)Ailelerin Yeterlik Algılarının Konsültasyon Konularına Göre İncelenmesi:Araştırma kapsamına alınan ebeveynlerin konsültasyon hizmetlerine ilişkin yeterlik algıları, konsültasyon konularına göre Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Ailelerin okulda yürütülen konsültasyon çalışmalarına ilişkin yeterlik algılarının konsültasyon konularına göre incelenmesi			
En yüksek yeterlik algısına sahip olunan maddeler			
Maddeler		f	%
2. Öğrencinin okula uyumuna yönelik okul kurallarına ilişkin ailelere bilgiler verilmesi	Yeterli Buluyorum	195	49,7
	Kısmen Yeterli Buluyorum	133	33,9
	Yetersiz Buluyorum	64	16,3
9.Öğrencinin kişisel sorunları ile ilgili konularda ailelerle bireysel görüşmelerin düzenlenmesi	Yeterli Buluyorum	181	46,2
	Kısmen Yeterli Buluyorum	122	31,1
	Yetersiz Buluyorum	89	22,7
4. Çocuğun okul başarısında ailenin rolüne dair bilgiler verilmesi	Yeterli Buluyorum	174	44,4
	Kısmen Yeterli Buluyorum	131	33,4
	Yetersiz Buluyorum	87	22,2

En düşük yeterlik algısına sahip olunan maddeler				
Maddeler			f	%
8. Ailelerin çocuklarının gidebilecekleri üst eğitim kurumları ve giriş koşullarına ilişkin bilgilendirilmesi	Yeterli	Buluyorum	129	32,9
	Kısmen Yeterli	Buluyorum	108	27,6
	Yetersiz	Buluyorum	155	39,5
15. Öğrencilerin mesleki gelişimine yardımcı olma konusunda ailelerin bilgilendirilmesi	Yeterli	Buluyorum	117	29,8
	Kısmen Yeterli	Buluyorum	127	32,4
	Yetersiz	Buluyorum	148	37,8
7. Merkez sınavlara hazırlanan öğrencilerin ailelerini bilgilendirici çalışmaların yapılması	Yeterli	Buluyorum	130	33,2
	Kısmen Yeterli	Buluyorum	118	30,1
	Yetersiz	Buluyorum	114	36,7

Tablo 1 incelendiğinde en yüksek yeterlik algısına sahip oldukları konuların sırasıyla anketteki ikinci madde olan “öğrencinin okula uyumuna yönelik okul kurallarına ilişkin ailelere bilgiler verilmesi” (%49,7), dokuzuncu madde olan “öğrencinin kişisel sorunları ile ilgili konularda ailelerle bireysel görüşmelerin düzenlenmesi” (%46,2), dördüncü madde olan “çocuğun okul başarısında ailenin rolüne dair bilgiler verilmesi” (%44,4) konuları olduğu görülmektedir. Ebeveynler, ailelerle yürütülen konsültasyon çalışmalarında en düşük yeterlik algısına sahip oldukları konuların ise sekizinci madde olan “ailelerin çocuklarının gidebilecekleri üst eğitim kurumları ve giriş koşullarına ilişkin bilgilendirilmesi” (%39,5), on beşinci madde olan “öğrencilerin mesleki gelişimine yardımcı olma konusunda ailelerin bilgilendirilmesi” (%37,8), yedinci madde olan “merkezi sınavlara hazırlanan öğrencilerin ailelerini bilgilendirici çalışmaların yapılması” (%36,7) konuları olduğunu belirtmişlerdir

b) Ailelerin Yeterlik Algılarının Ebeveynlerin Yakınlık Derecesine Göre İncelenmesi: Araştırma kapsamına alınan ebeveynlerin konsültasyon hizmetlerine ilişkin yeterlik algıları, yakınlık derecelerine göre Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Ailelerin okulda yürütülen konsültasyon çalışmalarına ilişkin yeterlik algılarının ebeveynlerin yakınlık derecesine göre incelenmesi*

Maddeler		Anne		Baba		χ^2	p.
		f	%	f	%		
3. Ailelere etkili ana-baba olma konusunda bilgilendirici çalışmalar yapılması	a	118	41,5	34	31,5	7,84	,020
	b	91	36,2	51	42,1		
	c	75	22,3	23	26,4		
5.Sınav kaygısı ve sınav sürecinde sağlıklı, doğru davranma hususunda ailelerin bilgilendirilmesi	a	126	44,4	30	27,8	13,55	,001
	b	71	26	46	41,6		
	c	87	29,6	32	30,6		
6. Öğrencilerin gelişim dönemi (çocukluk, ergenlik v.b.) özellikleriyle ilgili ailelere bilgi verilmesi	a	126	43	27	38,9	13,94	,001
	b	69	37,3	42	30		
	c	89	19,7	39	23,1		
12.Ailelerin çocuklarda olumlu davranış geliştirme konusunda bilgilendirilmesi	a	135	47,5	37	34,3	6,26	,044
	b	88	31	38	35,2		
	c	61	21,5	33	30,6		

a=Yeterli Buluyorum b= Kısmen Yeterli Buluyorum c=Yetersiz Buluyorum

Tablo 2 incelendiğinde üçüncü, beşinci, altıncı ve on ikinci maddelerdeki ailelere yönelik konsültasyon hizmetlerinde annelerin ve babaların görüşlerinde anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir ($p < 0,05$). Farklılık olan maddelere bakıldığında üçüncü madde olan “ailelere etkili ana-baba olma konusunda bilgilendirici çalışmalar yapılması” konusunda ailelere yönelik düzenlenen konsültasyon çalışmalarını annelerin (%41,5) babalara (%31,5) kıyasla daha yeterli buldukları görülmektedir. Beşinci madde olan “ sınav kaygısı ve sınav sürecinde sağlıklı, doğru davranma hususunda ailelerin bilgilendirilmesi” konusunda ailelere yönelik düzenlenen konsültasyon çalışmalarını annelerin (%44,4) babalara (%27,8) kıyasla daha yeterli buldukları görülmektedir. Altıncı madde olan “öğrencilerin gelişim dönemi (çocukluk, ergenlik v.b.) özellikleriyle ilgili ailelere bilgi verilmesi” konusunda da ailelere yönelik düzenlenen konsültasyon çalışmalarını

*Tablo 2’de yalnızca anlamlı farklılıkların olduğu maddelere yer verilmiştir.

annelerin (%43,0) babalara (%38,9) kıyasla daha yeterli buldukları görülmektedir. On ikinci madde olan “ailelerin çocuklarda olumlu davranış geliştirme konusunda bilgilendirilmesi” konusunda ise ailelere yönelik düzenlenen konsültasyon çalışmalarını annelerin (%47,5) babalara (%34,3) kıyasla daha yeterli buldukları görülmektedir.

c) Ailelerin Yeterlik Algılarının Eğitim Düzeyine Göre İncelenmesi:

Araştırma kapsamına alınan ebeveynlerin konsültasyon hizmetlerine ilişkin yeterlik algıları, eğitim düzeyine göre incelendiğinde bir, üç, beş, altı, yedi, dokuz, on, on bir, on iki, on üç, on beş, on altı, on yedi, on sekiz ve on dokuzuncu maddelerde anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p < 0,05$).

Altıncı madde olan “öğrencilerin gelişim dönemi (çocukluk, ergenlik v.b.) özellikleriyle ilgili ailelere bilgi verilmesi” (%54,1) ve on üçüncü madde olan “çocuklarda görülen davranış sorunlarına (şiddet, yalan söyleme v.b.) ilişkin ailelerin bilgilendirilmesi” (%62,2) konularında ailelerle yürütülen konsültasyon çalışmalarına ilişkin en yüksek yeterlik algısına ilköğretim düzeyindeki ebeveynlerin sahip olduğu görülmektedir. Ayrıca en düşük yeterlilik algısına altıncı maddede lisansüstü eğitim düzeyindeki ebeveynler (%44,8) sahipken on üçüncü maddede ise lise mezunu ebeveynlerin (%29,9) sahip olduğu görülmektedir.

Birinci madde olan “rehberlik servisinin işleyişi ve amaçları konusunda velilerin bilgilendirilmesi” (%67,9), üçüncü madde olan “ailelere etkili ana-baba olma konusunda bilgilendirici çalışmalar yapılması” (%56,6), beşinci madde olan “sınav kaygısı ve sınav sürecinde sağlıklı, doğru davranma hususunda ailelerin bilgilendirilmesi” (%56,6), yedinci madde olan “merkezi sınavlara hazırlanan öğrencilerin ailelerini bilgilendirici çalışmalar yapılması” (%47,2), dokuzuncu madde olan “öğrencinin kişisel sorunları ile ilgili konularda ailelerle bireysel görüşmelerin düzenlenmesi” (%69,8), onuncu madde olan “çocuğa verimli ders çalışma alışkanlığı kazandırma konusunda ailelerin bilgilendirilmesi” (%64,2), on birinci madde olan “ailelerin çocuk istismarı konusunda bilgilendirilmesi” (%58,5), on ikinci madde olan “ailelerin çocuklarda olumlu davranış geliştirme konusunda bilgilendirilmesi” (%62,3), on beşinci madde olan “öğrencilerin mesleki gelişimine yardımcı olma konusunda ailelerin bilgilendirilmesi” (%47,2), on altıncı madde olan “öğrencilerin kitle iletişim araçlarını (internet, tablet, telefon, bilgisayar v.b.) doğru kullanmaları konusunda ailelerin

bilgilendirilmesi” (%62,3), on yedinci madde olan “ailelerin madde bağımlılığının önlenmesine ilişkin konularda bilgilendirilmesi” (%60,4), on sekizinci madde olan “ailelerin öğrencilerin arkadaşlık ilişkileriyle ilgili konularda bilgilendirilmesi” (%64,2), on dokuzuncu madde olan “çocuğun özel ihtiyaçları ve problemleri ile ilgili olarak ailelerin yardım alabilecekleri diğer kurum ve kuruluşlar (hastane, rehberlik ve araştırma merkezi v.b.) hakkında bilgilendirilmesi” (%58,5) konularında ailelerle yürütülen konsültasyon çalışmalarına ilişkin en yüksek yeterlik algısına ise ortaokul eğitim düzeyindeki ebeveynlerin sahip olduğu görülmüştür.

Okul psikolojik danışmanlarının ailelerle yürüttükleri konsültasyon çalışmalarına ilişkin olarak en düşük yeterlik algısına birinci maddede %25; üçüncü maddede %29,9; dokuzuncu maddede %26,4; onuncu maddede %30,6; on üçüncü maddede %29,9; on yedinci maddede %41 ile lise eğitim düzeyindeki ebeveynlerin sahip olduğu görülmüştür. Ayrıca beşinci maddede %34,8; on ikinci maddede %28,3; on beşinci maddede %45,7 ile lisans eğitim düzeyindeki ebeveynlerin en düşük yeterlik algısına sahip olduğu görülmüştür. Son olarak ise altıncı maddede %44,8; yedinci maddede %48,3; on birinci maddede %41,4; on altıncı maddede %37,6; on sekizinci maddede %37,9; on dokuzuncu maddede %41,4 değerleri ile en düşük yeterlik algısına lisansüstü eğitim düzeyindeki ebeveynlerin sahip olduğu görülmüştür.

d) Ailelerin Yeterlik Algılarının Okul Kademesine Göre İncelenmesi: Araştırma kapsamına alınan ebeveynlerin konsültasyon hizmetlerine ilişkin yeterlik algıları, velisi olduğu öğrencinin okul kademesine göre Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3. Ailelerin okulda yürütülen konsültasyon çalışmalarına ilişkin yeterlik algılarının okul kademesine göre incelenmesi*

Maddeler	İlkokul Velisi		Ortaokul Velisi		χ^2	p.
	f	%	f	%		
3. Ailelere etkili ana-baba olma konusunda bilgilendirici çalışmalar yapılması	a	75 43,1	77 35,3		7,42	,024
	b	67 38,5	75 34,4			
	c	32 18,4	66 30,3			

*Tablo 3’de yalnızca anlamlı farklılıkların olduğu maddelere yer verilmiştir.

11.Ailelerin çocuk istismarı konusunda bilgilendirilmesi	a	183	47,7	72	33	10,22	,006
	b	50	28,7	68	31,2		
	c	41	23,6	78	35,8		
12.Ailelerin çocuklarda olumlu davranış geliştirme konusunda bilgilendirilmesi	a	82	47,1	90	41,3	7,86	,020
	b	62	35,6	64	29,4		
	c	30	17,2	64	29,4		

Tablo 3 incelendiğinde üç, on bir ve on ikinci maddelerde okul kademesine göre anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir ($p < 0,05$). Farklılık olan maddelere bakıldığında üçüncü madde olan “ailelere etkili ana-baba olma konusunda bilgilendirici çalışmalar yapılması” konusunda ailelere yönelik düzenlenen konsültasyon çalışmalarını ilkökul velisi olan ebeveynlerin (%43,1) ortaokul velisi olan ebeveynlere (%35,3) kıyasla daha yeterli buldukları görülmektedir. On birinci madde olan “ailelerin çocuk istismarı konusunda bilgilendirilmesi” konusunda ailelere yönelik düzenlenen konsültasyon çalışmalarını ilkökul velisi olan ebeveynlerin (%47,7) ortaokul velisi olan ebeveynlere (%33) kıyasla daha yeterli buldukları görülmektedir. On ikinci madde olan “ailelerin çocuklarda olumlu davranış geliştirme konusunda bilgilendirilmesi” konusunda ise ailelere yönelik düzenlenen konsültasyon çalışmalarını ilkökul velisi olan ebeveynlerin (%47,1) ortaokul velisi olan ebeveynlere (%41,3) kıyasla daha yeterli buldukları görülmektedir.

3.Nitel ve Nicel Bulguların Karşılaştırılması

Yapılan araştırma, bir karma yöntem araştırması olması nedeniyle ulaşılan nitel ve nicel sonuçların karşılaştırılmasını gerektirmektedir. Bu çalışmada nitel ve nicel bulgular karşılaştırılarak okul psikolojik danışmanlarının ailelere yönelik sunduklarını ifade ettikleri konsültasyon hizmetleri ile sunulan konsültasyon hizmetlerini alan ailelerin bu çalışmaları ne derece yeterli buldukları arasındaki bağlantıyı ortaya koymak amaçlanmaktadır.

Genel anlamda bakıldığında ailelerin en yüksek yeterlik algısına sahip oldukları konsültasyon çalışmalarının başında öğrencinin okula uyumuna yönelik olarak yapılan oryantasyon çalışmalarına ilişkin ailelere sunulan konsültasyon hizmetlerinin geldiği görülmektedir. Araştırmanın nitel sonuçlarına bakıldığında ise okul psikolojik danışmanlarının oryantasyon hizmetine yönelik olarak ailelere sunduklarını ifade ettikleri hizmetin, sundukları diğer konsültasyon hizmetleri arasında ön sıralarda yer aldığı

görülmektedir. Bu anlamda bu iki bulgu (nitel ve nicel) arasında bir tutarlılığın olduğu söylenebilir.

Ailelerin en yüksek yeterlik algısına sahip olduğu ikinci konu ise öğrencilerin kişisel sorunları ile ilgili konularda ailelere sunulan konsültasyon çalışmalarının olduğu görülmektedir. Nitel bulgularla karşılaştırıldığında ise okul psikolojik danışmanlarının ailelere sunduklarını ifade ettikleri ergenlik dönemine, aile içi iletişime, davranış problemlerine, teknoloji kullanımına, arkadaşlık ilişkilerine, çocuk istismarına yönelik konsültasyon çalışmaları kişisel-sosyal rehberlik içerisine girdiğinden, kişisel sorunlara ilişkin yeterli düzeyde çalışma yapıldığı görülmektedir. Bu açıdan da okul psikolojik danışmanları tarafından verilen konsültasyon hizmetleri ile aileler tarafından bu hizmetlere ilişkin algılanan yeterliğin de tutarlılık gösterdiği söylenebilir.

Araştırmanın nicel boyutuna göre aileler tarafından üçüncü olarak en yüksek yeterli olarak algılanan konsültasyon çalışması ise okul başarısında ailenin rolüne ilişkin verilen konsültasyon çalışmalarının olduğu görülmektedir. Okul psikolojik danışmanlarıyla yapılan görüşmelerden elde edilen bulgularda ise okul psikolojik danışmanlarının verimli ders çalışmaya, merkezi sistem sınavlarına, sınav kaygısına yönelik olarak eğitsel rehberliğe ilişkin ailelerle konsültasyon çalışmaları yaptıkları görülmektedir. Bu hususta yapılan çalışmaların ailelere çocuklarının başarısına ilişkin rollerinin neler olduğu ve nasıl davranmaları gerektiği yönünde bilgi ve farkındalık kazandırdığı düşünülmektedir. Bu nedenle de nitel ve nicel kısımlarda elde edilen bulguların tutarlılık gösterdiği ifade edilebilir.

Aileler tarafından en yetersiz olarak algılanan konsültasyon hizmetlerine bakıldığında ise en başta ailelere çocuklarının gidebileceği üst eğitim kurumlarına ilişkin yapılan bilgilendirici konsültasyon çalışmalarının geldiği görülmektedir. Nitel kısımdaki bulgulara bakıldığında ise okul psikolojik danışmanlarının ailelere yönelik yapmış oldukları konsültasyon çalışmalarında en az yer verdikleri konulardan birinin de üst eğitim kurumları ve giriş koşullarına ilişkin ailelere yapılan bilgilendirici çalışmalar olduğu anlaşılmaktadır. Bu karşılaştırmadan hareketle bu konudaki nitel ve nicel bulgunun birbirini desteklediği söylenebilir.

Yapılan araştırmada aileler tarafından en düşük yeterlik algısına sahip olunan ikinci konunun öğrencinin mesleki gelişimine dönük olarak ailelere

sunulan konsültasyon çalışmalarının olduğudur. Okul psikolojik danışmanlarının ailelere sunduklarını ifade ettikleri konsültasyon çalışmalarına bakıldığında ise görüşme yapılan hiç bir psikolojik danışmanın mesleki gelişim konusunda konsültasyon çalışması yürütmediği görülmektedir. Bu anlamda da araştırma bulgularının birbiriyle tutarlı olduğu söylenebilir.

Araştırmanın nicel boyutunda aileler tarafından üçüncü sırada en yetersiz olarak algılanan konsültasyon çalışmasının ise ailelere çocuğunun gireceği merkezi sistem sınavlarına ve hazırlık sürecine ilişkin sunulan konsültasyon hizmetlerinin olduğu bulgusudur. Ancak nitel bulgulara bakıldığında ise merkezi sistem sınavlarına yönelik ailelere sunulan konsültasyonun, okul psikolojik danışmanlarının en çok sunduklarını ifade ettikleri konsültasyon konuları arasında yer aldığı görülmektedir. Bu farklılığa ilişkin olarak ise okul psikolojik danışmanları tarafından ailelere sunulan merkezi sistem sınavlarına ve hazırlık sürecine ilişkin konsültasyon hizmetlerinin aileler tarafından çok etkili bulunmadığı, ailelerin beklentilerini karşılamadığı ya da aileler tarafından yeterli katılımın sağlanmaması dolayısıyla yetersiz olarak algılandığı düşünülmektedir.

TARTIŞMA

Bu çalışmada okul psikolojik danışmanlarının ailelere yönelik konsültasyon çalışmalarını nasıl yürüttükleri ve sundukları, bu konsültasyon hizmetlerinin aileler tarafından nasıl algılandığı incelenmiştir. Araştırmadan elde edilen nitel sonuçlara bakıldığında psikolojik danışmanların rehberlik hizmetleri içerisinde yer alan konsültasyon çalışmalarını önemli ve gerekli olarak gördükleri sonucuna ulaşılmıştır. Alan yazına bakıldığında, Gültekin ve Arıcıoğlu (2007 tarafından yapılan araştırmada otuz beş okul psikolojik danışmanına konsültasyon çalışmalarını ne ölçüde yararlı buldukları sorulmuş ve sonuç olarak katılımcıların %40'ı çok, % 49'u oldukça ve %11'i biraz yanıtını vermiştir. Güven ve Küçükbasmacı (2015) tarafından yapılan bir diğer çalışmada ise 15 okul psikolojik danışmanına rehberlik hizmetleri içerisinde konsültasyonun yeri ve önemine ilişkin olarak sorulan soruya okul psikolojik danışmanlarının hepsi konsültasyon hizmetlerinin gerekli ve önemli olduğunu belirtmiştir. Sonuç olarak, alan

yazındaki çalışmaların bulgularının, araştırmanın konsültasyon hizmetlerinin okul psikolojik danışmanları tarafından önemli ve gerekli görüldüğü bulgusuyla paralel olduğu görülmektedir. Ulaşılan bu sonuç, rehberlik hizmetleri içerisinde yer alan konsültasyon hizmetlerinin, tüm rehberlik hizmetlerinin amacına ulaşmasındaki rolünün okul psikolojik danışmanları tarafından önemsendiğini ve kabul edildiğini göstermesi açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

Araştırmadan elde edilen diğer bir sonuç ise okul psikolojik danışmanlarının hiçbirinin doğrudan konsültasyona yönelik olarak lisans ya da lisansüstü süreçte herhangi bir ders almadıkları, bunun yerine çoğunluğunun konsültasyon konusunu “Psikolojik Danışma ve Rehberliğe Giriş”, “Okul Danışmanlığında Güncel Konular” ve “Kapsamlı Gelişimsel Rehberlik” gibi derslerde bir konu olarak gördükleri, ayrıca hiçbir okul psikolojik danışmanının meslek sürecinde konsültasyona ilişkin hizmet içi eğitim almadığı şeklindedir. Gültekin ve Arıcıoğlu (2007) tarafından yapılan araştırmada okul psikolojik danışmanlarının %71’i konsültasyon konusunda eğitim aldıklarını belirtirken % 29’u eğitim almadıklarını ifade etmişlerdir. Konsültasyon konusunda eğitim aldıklarını belirten katılımcılar ise eğitimi üniversitede “İlköğretimde Rehberlik”, “Psikolojik Danışma ve Rehberlik Hizmetlerine Giriş”, ve “Bireyi Tanıma Teknikleri” derslerinde aldıklarını ifade etmişlerdir. Bu bulgu, yapılan araştırmanın doğrudan konsültasyona yönelik bir ders alınmadığı, bunun yerine mevcut derslerde bir konu olarak işlendiği bulgusuyla benzerlik göstermektedir. Ulaşılan bu sonuçtan hareketle okul psikolojik danışmanlarının eğitiminde, aday psikolojik danışmanlara konsültasyona ilişkin yeterli bilgi aktarılacak dersin olmadığı ve bazı dersler içerisinde geçen konsültasyon konularının da konsültasyona ilişkin detaylı bilgileri içermediği anlaşılmaktadır. Ayrıca okul psikolojik danışmanlarının bu konudaki hizmet içi eğitim ihtiyacını ortaya koyacak çalışmaların yetersiz olduğu ve hizmet içi eğitimlerin planlamasında psikolojik danışmanların ihtiyaçlarının yeterince gözetilmediği anlaşılmaktadır. Bu durumun ise okul psikolojik danışmanlarında konsültasyona ilişkin bilgi eksikliğine yol açtığı ve konsültasyon çalışmaları yapmaya yönelik motivasyonu olumsuz olarak etkilediği düşünülmektedir.

Araştırmanın nitel verilerinden elde edilen diğer bir sonuç, sayıca az olanlar dışında okul psikolojik danışmanlarının çoğunluğunun, ailelerle

yürüttükleri konsültasyon sürecinde belli bir modeli takip etmediklerine yöneliktir. Karakuş (2008) yaptığı araştırmada, katılımcı okul psikolojik danışmanlarından hiçbirisinin izledikleri herhangi bir konsültasyon modeli olmadığını bulgulamıştır. Bu bulgu, yapılan araştırmadan elde edilen okul psikolojik danışmanlarının çoğunun ailelerle yürüttükleri konsültasyon çalışmalarında herhangi bir model kullanmadıkları bulgusuyla benzerlik göstermektedir. Elde edilen bu bulgular, az sayıdaki okul psikolojik danışmanları dışında çoğunun konsültasyon modellerine ilişkin yeterli bilgiye sahip olmadığını göstermektedir. Modellere ilişkin yeterli bilgiye sahip olmamalarındaki en önemli sebebin de yukarıda ifade edildiği gibi eğitim ve meslek sürecindeki bu konuya dönük ders ve hizmet içi eğitim eksiklikleri olduğu düşünülmektedir. Ancak konsültasyon modellerinin, konsültasyon sürecine dair okul psikolojik danışmanlarına bir yol haritası sunması açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

Ulaşılan nitel sonuçlar arasında okul psikolojik danışmanlarının çoğunun ailelerle konsültasyon sürecini bireysel görüşmeler, seminer çalışmaları, ev ziyaretleri ve grup çalışmaları gibi yöntemler kullanarak yürüttükleri yer almaktadır. Okul psikolojik danışmanlarının kullandıkları diğer yöntemler arasında veli toplantıları, kitapçık ve broşür çalışmaları da yer aldığı görülmüştür. Güven ve Küçükbasmacı (2015) ise okul psikolojik danışmanlarının konsültasyon hizmetlerini sunarken bireysel görüşmeler, seminerler, grup rehberliği, sosyal etkinlikler ve veli ziyaretleri gibi yöntemleri kullandıklarını belirlemişlerdir. Bu bulgular, görüldüğü üzere yapılan araştırma ile büyük oranda benzerlik göstermektedir. Buradan hareketle okul psikolojik danışmanlarının ailelere konsültasyon hizmeti sunarken çok çeşitli yöntemlerden yararlandıkları ve bu yöntemlerin çeşitliliğinin de ailelere ulaşma olasılığını artırdığı söylenebilir.

Araştırmada ayrıca okul psikolojik danışmanlarının ailelerle yürüttükleri konsültasyon çalışmalarında daha çok ebeveyn tutumları, ergenlik dönemi ve özellikleri, verimli ders çalışma yöntemleri, aile içi iletişim, davranış problemleri, merkezi sistem sınavları ile ilgili konu ve sorunlar üzerinde çalıştıkları, bunların yanı sıra okul psikolojik danışmanlarının ailelerle oryantasyon, sınav kaygısı, teknoloji kullanımı, özel öğrencilere dönük çalışmalar, arkadaşlık ilişkileri, üst eğitim kurumlarının tanıtımı, çocuk istismarı ve davranış kazandırma gibi konular üzerinde de çalıştıkları sonucuna ulaşılmıştır. Gültekin ve Arıcıoğlu (2007) yaptıkları çalışmada

velilerle yapılan konsültasyon çalışmalarında okul psikolojik danışmanlarının aile içi iletişim, tv, internet kullanımı, okulda öğrencilere kazandırılan davranışların evde desteklenmesi, öğrencilere nasıl davranılacağı konusunda bilgi verme gibi konularda çalıştıkları sonucuna ulaşmışlardır. Güven ve Küçükbasmacı (2015) ise çalışmalarında velilere yönelik olarak aile içi iletişim, çocukla nitelikli zaman geçirme, başarıda ailenin rolü, sınav sistemi, meslek seçimi gibi konularda konsültasyon hizmeti sunulduğunu belirtmişlerdir. Elde edilen bulgular bu iki çalışmanın bulgularıyla karşılaştırıldığında ailelerle çalışılan konuların büyük oranda benzer olduğu görülmektedir. Bu bulgulardan hareketle konsültasyon kapsamında ailelerle çalışılan konuların sayıca fazla ve çeşitli olması çocukla ilgili birçok konuda ailelerle çalışmanın önemini ve ailenin süreçteki en önemli partnerlerden birisi olduğunu göstermektedir. Ayrıca kişisel-sosyal ve eğitsel rehberliğe kıyasla mesleki rehberliğe ilişkin olarak ailelerle yeterli konsültasyon çalışmalarının yapılmadığı da söylenebilir.

Araştırmanın nitel kısımdan elde edilen sonuçlar arasında ailelerle yürütülen konsültasyon çalışmalarına yöneticilerin ve öğretmenlerin çoğunlukla destek verdiği yer almaktadır. Bu sonuçtan yola çıkarak yöneticilerle ilgili olarak rehberlik hizmetlerine ilişkin yönetici algılarının ağırlıklı olarak olumlu olduğu ifade edilebilir. Ki bunda da yöneticilere rehberlik anlayışı kazandırmak için sunulan konsültasyon çalışmalarının etkili olduğu düşünülmektedir. Yöneticilere sunulan konsültasyon çalışmalarının yetersiz olduğu kurumlarda ise yeterli düzeyde yönetici desteğinin alınamayacağı ve rehberlik hizmetlerinin etkililiğinin azalacağı düşünülmektedir. Öğretmenlerden alınan desteğe ilişkin olarak ise Gültekin ve Arıcıoğlu (2007) yaptıkları araştırmada okul psikolojik danışmanlarına rehberlik hizmetinin yürütülmesinde öğretmenlerden ne kadar destek aldıkları sorusu yöneltilmiş, cevap olarak ise %6'sı çok, %48 oldukça, %40'ı biraz ve %6'sı hiç yanıtını vermiştir. Bu bulgu ile araştırmadan elde edilen bulgu arasında okul psikolojik danışmanları tarafından öğretmenlerden büyük oranda destek görüldüğünün ifade edilmesi açısından benzerlik bulunduğu ifade edilebilir. Öğretmenlere ilişkin bu bulgulardan hareketle ailelerle konsültasyon çalışmalarında öğretmenlerin önemli bir partner ve bilgi kaynağı olduğu düşünülmektedir. Çünkü okulda öğrenci ve aile ile en çok etkileşim kuran ve onlar hakkında en fazla bilgiye sahip olan kişi öğretmenlerdir. Bu nedenle öğretmenlerden

yeterli desteğin alınabilmesi oldukça önemlidir ve bu desteğin alınabilmesi için ise öğretmenlerin ortak bir rehberlik anlayışına sahip olması gerektiği ifade edilebilir. Öğretmenlerde uygun bir rehberlik anlayışını oluşturmak için ise öğretmenlerle konsültasyon çalışmalarına önem verilmesi gerektiği düşünülmektedir.

Araştırmanın nitel kısmında bu sonuçlara ek olarak okul psikolojik danışmanlarının yürüttükleri konsültasyon çalışmaları sonucunda, ailelerde davranışlarına ilişkin bir farkındalık ve bilinçlenme meydana geldiğini; istenmeyen davranışlarında istedik yönde değişimler olduğunu; konsültasyona katılan ailelerin süreç sonrasında çocuklarına daha çok ilgi ve dikkat göstermeye başladıkları, bunun yanı sıra ailelerde rehberlik servisine yönelik olumlu bir tutumun geliştiği sonuçlarına ulaşılmıştır. Güven ve Küçükbasmacı (2015) yaptıkları çalışmada ailelerle yürütülen konsültasyon çalışmalarının aile içi iletişime, çocukların olumlu davranışlar kazanmasına katkı sağladığını vurgulamışlardır. Yurt dışında yapılan bazı çalışmalarda (Webster-Stratton,1990; Connell, Sanders ve Markie-Dads, 1997; Edward vd., 2010; Sommers-Flanagan, Polanchek, Zeleke, Hood ve Shaw, 2015) ise ailelerle yürütülen konsültasyon çalışmalarının sonucunda ebeveynlik yeterliklerinin arttığı, olumsuz disiplin yöntemlerinin kullanımında ve ebeveynlerin kaygı, stres düzeylerinde azalmalar olduğu, ebeveyn-çocuk etkileşiminin arttığı, olumsuz çocuk davranışlarında azalmalar olduğu ifade edilmiştir. İfade edilen bu araştırmalardan elde edilen bulgular ile yapılan araştırmanın bulguları ailelerle yürütülen konsültasyon çalışmalarının ebeveyn ve çocuk üzerinde istedik davranış değişikliğini sağlamaları, aile içi iletişimi güçlendirmeleri gibi olumlu etkilere yol açtığını ifade etmeleri açısından benzerlik gösterdiği söylenebilir.

Araştırmanın nitel kısmından elde edilen diğer bir sonuç ise okul psikolojik danışmanlarının konsültasyon çalışmalarına yönelik düzenlenecek hizmet içi eğitime ihtiyaç duydukları sonucudur. Düzenlenecek bir hizmet içi eğitimde okul psikolojik danışmanları daha çok konsültasyon sürecinin en önemli öğelerinden olan iletişim ve işbirliği konularına değinilmesi gerektiğini, konsültasyona yönelik çeşitli yaklaşımlara ait konsültasyon modellerine ilişkin bilgilerin verilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Bunlara ek olarak okul psikolojik danışmanları hizmet içi eğitimde, konsültasyon çalışmalarını nasıl planlamaları gerektiği, hangi aşamada nelerin yapılması

gerektiği, ne gibi yöntemler kullanmaları gerektiği gibi sürece ilişkin bilgilerin paylaşılmasını ve konsültasyon sürecini anlatan vakaların ya da örnek uygulamaların sunulmasını istemişlerdir. Güven ve Küçükbasmacı (2015) yaptıkları çalışmada katılımcı okul psikolojik danışmanlarının konsültasyon hizmetlerinin daha etkili ve verimli yürütülebilmesi için hizmet içi eğitimi gerekli gördükleri bulgusuna ulaşmışlardır. Ayrıca çalışmada psikolojik danışmanlar, düzenlenecek hizmet içi eğitimde aile danışmanlığı, kişilerarası ilişkiler, okul yöneticisi ve öğretmenlerin rehberlik hizmetleri konusundaki bilgi ve sorumlulukları gibi konuların yer alması gerektiğini ifade etmişlerdir. Güven, Kılıç, Hayran ve Büyüksevindik (2016) tarafından yapılan araştırmada ise okul psikolojik danışmanlarının konsültasyonla ilgili olarak en fazla konsültasyon modelleri ve yöntemleri konusunda, daha sonra konsültasyon çalışmalarının planlanması, okul yönetimine, öğretmenlere ve ailelere yönelik konsültasyon çalışmalarına ilişkin konularda hizmetiçi eğitime ihtiyaç duyduklarını ifade etmişlerdir. Bu bulgular, araştırmadan elde edilen bulgularla okul psikolojik danışmanları tarafından konsültasyon modellerine, konsültasyon sürecinin planlanmasına, iletişime yönelik konularda hizmet içi eğitimin gerekli görülmesi açısından benzerlik göstermektedir. Bu bulgulardan yola çıkarak okul psikolojik danışmanlarının konsültasyon hizmetine ilişkin bilgi, beceri, deneyim eksikliğinin, meslek hayatındaki hizmet içi eğitimler ile giderilmesi önemli bir ihtiyacın karşılanmasını sağlamakla birlikte, bir bütün olarak rehberlik hizmetlerinin etkililiğini ve verimliliğini artıracakı düşünölmektedir.

Araştırmanın nicel kısmından elde edilen sonuçlara bakıldığında ise okul psikolojik danışmanlarının ailelerle yürüttükleri konsültasyon çalışmalarına ilişkin olarak ebeveynlerin sırasıyla öğrencinin okula uyumunu sağlamak üzere ailelere okul kurallarına ilişkin sunulan oryantasyon hizmetlerinde, öğrencinin kişisel sorunlarına yönelik ailelerle yapılan bireysel görüşme hizmetlerinde ve çocuğun okul başarısında ailenin rolünün önemine ilişkin ailelere sunulan bilgilendirici konsültasyon çalışmalarında en yüksek yeterlik algısına sahip oldukları; ayrıca ebeveynlerin, konsültasyon çalışmaları kapsamında en düşük yeterlik algısına sahip olduğu konsültasyon çalışmalarının ise sırasıyla ailelerin çocuklarının gidebilecekleri üst eğitim kurumları ve giriş koşullarına dair bilgilendirilmesi, öğrencilerin mesleki gelişimine yardımcı olma konusunda

ailelerin bilgilendirilmesi ve merkezi sınavlara hazırlanan öğrencilerin ailelerinin hazırlık sürecine ilişkin bilgilendirici çalışmaların yapılması konularında yürütülen çalışmalar olduğu görülmüştür. Alp (1995) tarafından yapılan velilerin rehberlik hizmetlerinden beklentilerini belirlemeye yönelik çalışmada velilerin “öğrenciye meslek seçiminde gerekli yardım edilmeli” maddesine %98,95 ile, “bir üst öğrenim programına geçişi planlamalarında öğrencilere yardım edilmeli” maddesine %98,16 ile yüksek düzeyde katıldıkları ve bu konulara ilişkin beklenti düzeylerinin yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Güven (2007) tarafından yapılan çalışmada da veliler tarafından rehberlik servisinden en yüksek beklentiye sahip olunan konular arasında ilköğretimden sonra çocukların gidebileceği üst okullar konusunda bilgi edinme konusunun yer aldığı bulgusuna ulaşılmıştır. Alp (1995) ve Güven (2007) tarafından yapılan çalışmalarda elde edilen bu bulgular ile yapılan çalışmadan elde edilen bulgular arasında sözü edilen konular üzerinde yapılacak konsültasyon çalışmalarına halen var olan ihtiyacın vurgulanması anlamında benzerliğin olduğu görülmektedir. Elde edilen bu bulguların konsültasyon hizmeti kapsamında yürütülecek velilere yönelik çalışmalarda hangi konulara öncelik verilmesi gerektiğine işaret ettiği düşünülmektedir.

Nicel kısımdan elde edilen sonuçlar arasında okul psikolojik danışmanlarının ailelerle yürüttükleri konsültasyon çalışmalarına ilişkin ailelerin yeterlik algılarının bazı maddelerde ebeveynlerin yakınlık derecesine göre anlamlı farklılık gösterdiği sonucu yer almaktadır. Bu farklılıkların ise anneler lehine olduğu görülmüştür. Elde edilen bu bulguya ilişkin olarak annelerin babalara kıyasla okulda yürütülen rehberlik çalışmalarına katılımının daha yüksek olmasının annelerin yapılan çalışmalardan haberdar olmasını sağladığı ve bunun sonucunda da yeterlik algılarının babalara kıyasla daha yüksek olduğu düşünülmektedir. Alp (1995) yapmış olduğu çalışmada ise cinsiyete göre, velilerin psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinden beklenti düzeyleri arasındaki farkın önemsiz olduğu sonucuna ulaşmıştır. Alp’in (1995) bulgusu ile yapılan araştırmadan elde edilen bulgu arasındaki farkın zaman içerisinde ebeveynler arasında gerçekleşen rol farklılıklarından kaynaklanabileceği ve daha gerçekçi sonuçlara ulaşılmasında ise bu konuda yapılacak araştırmaların yol gösterici olacağı düşünülmektedir.

Araştırmada elde edilen diğer bir sonuç ailelerle yürütülen konsültasyon çalışmalarına ilişkin ailelerin yeterlik algılarının bazı konularda ebeveynlerin eğitim düzeyine göre anlamlı bir düzeyde farklılaştığı sonucudur. Bu sonuca göre ebeveynlerin eğitim düzeyleri yükseldikçe, sunulan konsültasyon hizmetlerini yetersiz olarak algılama eğilimlerinin arttığı söylenilebilir. Alp (1995) tarafından yapılan çalışmada ailelerin rehberlik servisinden beklenti ortalamalarının, ebeveynlerin eğitim seviyesi yükseldikçe arttığı bulgusuna ulaşmıştır. Bu bulgunun, yapılan araştırmadan elde edilen ebeveynlerin eğitim düzeylerinin bir farklılaşma kaynağı olduğu bulgusuna benzerlik gösterdiği görülmektedir. Bunda ise eğitim düzeylerinin yükselmesinin bireylerin değerlendirme ölçütlerinin gelişmesinde etkili olduğu düşünülmektedir.

Elde edilen bu sonuçların yanı sıra nicel kısımdan elde edilen diğer bir sonuç ise okul psikolojik danışmanlarının ailelerle yürüttükleri konsültasyon çalışmalarına ilişkin ebeveynlerin yeterlik algılarının ilkökul ya da ortaokul velisi olmalarına göre bazı maddelerde anlamlı düzeyde farklılaşmanın olduğu ve bu farklılaşmanın da çocuğu ilkökula giden veliler lehine olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Alp (1995) tarafından yapılan çalışmada ise çocuğunu genel ve meslek lisesine gönderen velilerin psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinden beklentilerinin özel liseye gönderen velilere kıyasla daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Güven (2007) ise yaptığı çalışmada ilkökul velilerinin, okuldaki PDR uygulamaları konusundaki bilgilendirme beklentilerinin ortaokul velilerinden daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşmıştır. Alp (1995) ve Güven (2007) tarafından elde edilen sonuçlar, yapılan araştırmadan elde edilen sonuç ile veli algılarında çocuklarını gönderdikleri eğitim kurumlarına göre anlamlı farklılığın olması bakımından benzerlik göstermektedir.

Araştırmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda politika yapıcılara, okul psikolojik danışmanlarına ve araştırmacılara yönelik bazı önerilerde bulunulabilir. Öncelikle okul psikolojik danışmanlarının konsültasyon hizmetine ilişkin bilgi ve uygulamaya dönük donanımlarını artırmak amacıyla Milli Eğitim Bakanlığı'nın koordinasyonunda, RAM'lar ve üniversiteler tarafından içeriğinde konsültasyon modellerini, konsültasyon sürecinin yapılandırılmasını, örnek konsültasyon uygulama ve vakalarını içeren hizmet içi eğitimler düzenlenebilir. Ayrıca okul psikolojik danışmanlarına lisans ve lisansüstü dereceler veren üniversitelerin

Psikolojik Danışma ve Rehberlik Anabilim Dallarının lisans, yüksek lisans ve doktora programlarına doğrudan konsültasyona yönelik dersler konulabilir ve eğitimler uygulamalarla zenginleştirilebilir.

Okul psikolojik danışmanları ihtiyaç duydukları konuların yanında ailelerin yetersiz olarak algıladıkları öğrencilerin gidebilecekleri üst eğitim kurumları ve giriş koşullarına, öğrencilerin mesleki gelişimine, merkezi sınavlara ve hazırlık süreçlerine, öğrencilerin kitle iletişim araçlarını (internet, tablet, telefon, bilgisayar v.b.) doğru kullanmalarına, öğrencilerin gelişim dönemi (çocukluk, ergenlik v.b.) özelliklerine ve çocuk istismarına yönelik konularda ailelerle yürütülen konsültasyon çalışmalarına öncelik verebilirler. Ayrıca okul psikolojik danışmanları tarafından ailelerle yürütülen konsültasyon çalışmalarında desteklerine ihtiyaç duyulan öğretmen ve yöneticilerin, ortak bir rehberlik anlayışına sahip olmaları ve ailelere sunulan hizmetlerin etkililiği ve verimliliğinin artırılabilmesi için öğretmen ve yöneticilere yönelik de konsültasyon çalışmaları düzenlenebilir. Bunların yanı sıra okul psikolojik danışmanları, ailelere yönelik konsültasyon çalışmalarında teknolojinin ve internetin sunduğu imkanlardan da yararlanarak web tabanlı çalışmalar yürütebilirler. Bunlara ek olarak okul psikolojik danışmanları tarafından çoğunlukla annelerin katılımı ile gerçekleşen konsültasyon çalışmalarına, babaların da katılımlarını artırmaya yönelik çaba gösterilmesinin, ailede çocuğa yönelik tutumların ortaklığı açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

Alanda çalışan araştırmacılar ise ebeveynlerle yapılan konsültasyon çalışmalarının etkililiğini inceleyen deneysel çalışmalar yapabilirler. İlkokul ve ortaokulun yanı sıra okul öncesinde ya da ortaöğretimde de ailelerle yürütülen konsültasyon çalışmalarını inceleyebilirler. Ayrıca araştırmacılar, yapacakları çalışmalarda okul psikolojik danışmanlarının öğretmenlerle, yöneticilerle, diğer kurumlardaki psikolojik danışmanlarla yaptıkları konsültasyon çalışmalarını da inceleyebilirler.

Yazarlar Hakkında / About Authors

Abdullah Mücahit ASLAN. Lisans eğitimini Necmettin Erbakan Üniversitesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı'nda tamamlayan yazar, yüksek lisans eğitimini ise Gazi Üniversitesi'nde aynı anabilim dalında tamamlamıştır. Yazar, doktora eğitimine ise Gazi Üniversitesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık programında devam etmektedir. Halen Gazi Üniversitesi'nde araştırma görevlisi olarak görev yapan yazarın çalışma alanlarını, okul psikolojik danışmanlığı, okul temelli konsültasyon hizmetleri, psikolojik danışman yeterlikleri, psikolojik danışma uygulamaları oluşturmaktadır.

He has a bachelor's degree in Guidance and Psychological Counseling from Necmettin Erbakan University and master's degree in the same department from Gazi University. The author is currently a PhD candidate in the department of Guidance and Psychological Counseling at Gazi University. The author's research interests who is currently working as a research assistant at Gazi University include topics as, school counseling, school-based consultation services, school counselor competencies and psychological counseling practices.

Mehmet GÜVEN. Lisansını Ankara Üniversitesi Eğitimde Psikolojik Hizmetler Bölümü'nde; yüksek lisansını İnönü Üniversitesi Psikolojik Danışma ve Rehberlik programında tamamlamıştır. Doktora eğitimini ise Hacettepe Üniversitesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı'nda tamamlamıştır. Halen Gazi Üniversitesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı'nda öğretim üyesi olan Prof. Dr. Mehmet GÜVEN, okul psikolojik danışmanlığı, insan ilişkileri ve iletişim, grupla psikolojik danışmanlık alanlarında çalışmalarını sürdürmektedir.

He has a bachelor's degree in Psychological Services in Education from Ankara University and master's degree in the Psychological Counseling and Guidance from Inonu University. The author completed his Ph. D. in the department of Guidance and Psychological Counseling at Hacettepe University. Prof. Dr. Mehmet Güven who has been working in guidance and psychological counseling department at Gazi University continues his studies on school counseling, human relations and communication, group counseling.

Yazar Katkıları / Author Contributions

Bu çalışma ilk yazarın, Prof. Dr. Mehmet Güven danışmanlığında yürüttüğü yüksek lisans tezinden üretilmiştir. Bu nedenle Prof. Dr. Mehmet GÜVEN, çalışmanın tamamlanmasında danışmanlık katkısında bulunmuştur.

This study produced from the first author's master thesis which was supervised by Prof. Dr. Mehmet GÜVEN. Therefore, Prof. Dr. Mehmet GÜVEN provided supervision for the completion of the study.

Çıkar Çatışması/ Conflict of Interest

Yazarlar tarafından çıkar çatışmasının olmadığı rapor edilmiştir.

No conflict of interest has been reported by the authors.

Fonlama / Funding

Herhangi bir fon desteği alınmamıştır.

No funding support was received.

Etik Bildirim / Ethical Standards

Helsinki Deklerasyonu çerçevesinde katılımcılardan bilgilendirilmiş onam alınmıştır.

Informed consent was obtained from the participants in the frame work of the Helsinki Declaration.

ORCID

Abdullah Mücahit ASLAN <http://orcid.org/0000-0001-7468-6103>

Mehmet GÜVEN <http://orcid.org/0000-0002-0134-7562>

KAYNAKÇA

- Akbaş, S. (2001). *Okullarda psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin yürütülmesinde oluşturulan işbirliğinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Çukurova üniversitesi, Adana.
- Akkök, F. (1999). Ailelerin eğitim sürecine katılımı. Y. Kuzgun (Yay. Haz.). *İlköğretimde rehberlik* içinde (s. 257-265). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Akman, Y. (2002). Okullardaki konsültasyon çalışmaları ve ruh sağlığı konsültasyon modeli. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2(18), 7-13.
- Alp, D. (1995). *Velilerin ortaöğretimdeki psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinden beklentileri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ondokuz mayıs üniversitesi, Samsun.
- Aslan, A. M. ve Güven, M. (2017). Okul psikolojik danışmanlığında konsültasyon süreci ve modelleri. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 118-131.
- Atıcı, A. (2004). *İlköğretim I. kademe öğretmenlerinin sınıfı problem davranışlara yönelik müdahalelerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Çukurova üniversitesi, Adana.
- Atıcı, M. (2006). İlköğretim öğrencilerinin davranış problemleriyle baş etme konusunda öğretmen-psikolojik danışmanlık birliğine ilişkin görüşlerin karşılaştırılması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(25), 55-65.
- Büyükoztürk, Ş. (2014). *Sosyal bilimlerin veri analizi el kitabı istatistik, araştırma deseni SPSS uygulamaları ve yorum (20. b.).* Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Can, G. (2002). Bir kurum ve bir sistem olarak aile. A. S. Türküm (Yay. Haz.). *Anne baba eğitimi* içinde (s. 1-22). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Connell, S., Sanders, M.R. ve Markie-Dadds, C. (1997). Self-directed behavioral family intervention for parents of oppositional children in rural and remote areas. *Behavior Modification*, 21(4), 379-408.
- Cresswell, J.W. ve Plano-Clark, V. L. (2015). *Karma yöntem araştırmaları tasarımı ve yürütülmesi*. (Y. Dede ve S.B. Demir, çev.). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Doll, B. ve Kratochwill, T. (2010). Treatment of parent-adolescent conflict through behavioral technology training: A case study. *Journal of Educational and Psychological Consultation*, 3(4), 281-300.
- Edwards, N.A., Sullivan, J.M., Meany-Walen, K. ve Kantor, K.R. (2010). Child parent relationship training: Parents' perceptions of process and outcome. *International Journal of Play Therapy*, 19(3), 159-173.
- Engin, C. (1996). Velilerin öğretmen algılamalarına göre ilköğretim rehberlik uzmanlarının rolü ve işlevi. III. *Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi-Bilimsel Çalışmalar 15-16 Nisan 1996* içinde (s. 162-169). Adana: Çukurova Üniversitesi.
- Fraenkel, J. R. ve Wallen, N. E. (2008). *How to design and evaluate research in education*. New York: McGraw-Hill.

- Garbacz, S. A. ve McIntyre, L. L. (2015). Conjoint behavioral consultation for children with autism spectrum disorder. *School Psychology Quarterly*, 31(4), 450-466.
- Genç, S. Z. (2005). İlköğretim birinci kademedeki okul-aile işbirliği ile ilgili öğretmen ve veli görüşleri. *Türk Eğitim Dergisi*, 3(2), 227-243.
- Gültekin, F. ve Arıcıoğlu, A. (2007). Okullarda konsültasyon hizmetleri: Türkiye'deki durum. F. Korkut-Owen, R. Özyürek ve D. W. Owen (Yay. Haz.). *Gelişen psikolojik danışma ve rehberlik: Meslekleşme sürecindeki ilerlemeler* içinde (s. 251-269). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Güven, M. (2007). İlköğretimde çocuğu olan velilerin çocuklarının okullarındaki psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine ilişkin algı ve beklentileri. *Mesleki Eğitim Dergisi*, 9(18), 108-122.
- Güven, M. ve Küçükbasmacı, Y. (2015). Okul psikolojik danışmanlarının okuldaki konsültasyon hizmetleriyle ilgili görüşleri. 24. *Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi "Herkes için Sürdürülebilir Eğitim" 16-18 Nisan 2015* içinde (s. 491-492). Niğde: Niğde Üniversitesi.
- Güven, M., Kılıç, S., Hayran, Y. ve Büyüksevindik, B. (2016). Okul psikolojik danışmanlarının hizmetçi eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 5(4), 308-322.
- Kandır, A. (2001). Çocuk gelişiminde okulöncesi eğitim kurumlarının yeri ve önemi. *Milli Eğitim Dergisi*, 151, 102-104.
- Karakuş, S. (2008). *İlköğretim okullarında çalışan psikolojik danışmanların sınıf öğretmenleri ve sınıf rehber öğretmenleriyle yaptıkları konsültasyon çalışmalarının incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Çukurova üniversitesi, Adana.
- Korkut-Owen, F. ve Owen, D. W. (2008). Okul psikolojik danışmanlarının rol ve işlevleri: Yöneticiler ve psikolojik danışmanların görüşleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 41(1), 207-221.
- Kuzgun, Y. (2008). *Rehberlik ve psikolojik danışma*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Miles, M. B. ve Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Nazlı, S. (2007). Psikolojik danışmanların değişen rollerini algılayışları. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(18), 1-17.
- Osborne, C. ve Alfano, J. (2011). An evaluation of consultation sessions for foster carers and adoptive parents. *Educational Psychology in Practice*, 27(4), 395-413.
- Öztoprak, S. (1991). *Rehberlik hizmetlerinin tanıtılmasının veli beklentilerin etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara üniversitesi, Ankara.
- Ritchie, M. H. (1982). Parental consultation: Practical considerations. *School Counselor*, 29, 402-410.
- Seçer, İ. (2015). *SPSS ve LISREL ile pratik veri analizi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sommers-Flanagan, J., Polanchek, S., Zeleke, W. A., Hood, M. H. E. ve Shaw, S. L. (2015). Effectiveness of solution-focused consultations on parent stress and competence. *The Family Journal: Counseling and Therapy for Couples and Families*, 23(1), 49-55.

- Ünal, H. (2006). *Davranım bozukluğu tanısı alan ilköğretim öğrencilerine okullarda sunulan danışmanlık hizmetlerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Çukurova üniversitesi, Adana.
- Webster-Stratton, C. (1990). Enhancing the effectiveness of self-administered videotape parent training for families with conduct-problem children. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 18(5), 479-492.
- Yüksel-Şahin, F. (2008). Ortaöğretimdeki öğrenci görüşlerine göre psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin değerlendirilmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 5(2), 1-26.

Extended Abstract

Introduction: Family comes at the beginning of the institutions which have positive impact on the human and it is where children acquire the habits, attitudes, value judgements and the basic emotions about the life (Kuzgun, 2008). When it comes to the school, it is an important institution in the human life where the individuals take the first step in the society after the family, learn living together with the people and acquire universal knowledge and values (Genç, 2005).

Considering the solidarity between school and family in terms of school counseling service, this solidarity can be done through consultation which is an indirect counseling service. Consultation is described as a common work just for the benefit of the child between the school counselor and the people who are responsible for education and training of the child (Akman, 2002). When this description was examined, it is clear that consultation includes not only teachers and school administrators but also families. Therefore, it is accepted that the consultation service will have a great contribution to incooperation of the families in the process by ensuring the togetherness between school and family through counseling services.

The family consultation is a process that school counselors and families come together to enable knowledge sharing between the parts, to get the support of the parents, to cope with the problems of the children, to examine their development, and to make a plan for their future (Ritchie, 1982). This process, as it was understood from the description, necessitates a work as a team consisting of the family and school counselor and thus an indirect service reaches to children through a direct help presented to family. Through the consultation works, parents will have an awareness about the impact of their behaviors on the children, their communication with children, their manners related with training the children and their skills in terms of being a parent.

The aim of this research was to determine how the consultation studies provided to families was conducted by school counselors and to examine whether families' perceptions of competency differed by various variables.

Method: This research was carried out in convergent parallel design from mixed research methods. The mixed research methods are the research types which include gathering both quantitative and qualitative data, analyzing and blending this data, and also, these kinds of research facilitate understanding a research problem better than anyone of the methods used alone (Fraenkel ve Wallen, 2008). Convergent parallel design is the research design that enables gathering both qualitative and quantitative data in the process of gathering data without requiring any succession (Creswell ve Plano Clerk, 2015).

The study group of the research included the school counselors working at the official primary and secondary schools connected to National Educational Ministry in the 2015- 2016 education period in Ankara, and the families of the students studying in these schools. The qualitative data of the research was obtained through semi-structured interviews with 20 school counselors working in 15 different primary and secondary schools. The quantitative data was obtained through participation of 392 parents of students.

The datas in the research was gathered through interview form and survey which were developed by the researcher.

To develop the interview form, firstly the related interview forms in the literature were examined. As a result of this examination, by considering conceptual framework related to consultation, the draft of interview form was created by the researcher, using the studies of Güven and Küçükbaşmacı (2015), Gültekin and Arıcıoğlu (2007), and Karakuş(2008). After that, this draft was presented to 3 lecturers studying on the field, to get their opinions. After the expert opinions and changes related to these opinions, this interview form was implemented as the pilot practice to 4 school counselors, 2 of them at secondary and the other 2 at primary school. After this pilot practice, the interview form was finalized.

To develop the survey form, firstly a outline of the 'Preliminary Information Collection Form' which will enable the preliminary information for the survey was developed by the researchers. The expert opinions of 2 secondary school counselors and 2 primary school counselors were gotten for this outline. As a result of these expert opinions, the 'Preliminary Information Collection Form' was arranged again and finalized. After that, this form was implemented to 15 parents of student from 2 primary and 2 secondary schools. The survey outline was developed through the knowledge gotten as a result of this implementation, via the semi-structured interviews done with school counselors, and using the studies done by Güven (2007), Öztoprak (1991) and Alp (1995). For this survey, the expert opinions were gotten from 5 lecturers' who have conducted the related studies. As a result of the changes done by using these expert opinions on the draft, the pilot practice to 20 parents of student, from 2 primary and 2 secondary schools were implemented. After the pilot practice, the survey was again reviewed, the necessary arrangements were done on it and finalized. The survey composed of 2 parts; one is personal information part with 4 demographic variables and the other one is consultation studies part done by school counselors with the parents of student, including 20 items with triple likert type. Cronbach Alpha Method is an often preferred method for the analysis of reliability (Seçer, 2015). In the reliability analysis of the survey, the value of the Cronbach Alfa of the survey was .86.

Because the research includes both quantitative and qualitative data, the techniques of quantitative and qualitative analysis were used to analyze the data. In the research, to analyse the qualitative data, content analysis was benefited. In the analysis of the quantitative data of the research, missing or incorrect surveys were eliminated firstly, and then the rest of the data sets were transferred to the computer through SPSS21 pocket program and these data sets were analyzed by using chi-square test.

Discussion & Conclusion: According to qualitative results of the research, it was found that school counselors gives point to the fact that consultation services are important and necessary, the education related consultation is inadequate and they need in-service training. Furthermore, the results showed that most of the school counselors was supported efficiently by the teachers and the school management in the consultation studies done with the families and the families benefited through these studies. In addition to these results, it was seen that the school counselors mostly worked with the families on issues related to attitudes of parents, adolescence period and its features, methods of efficient studying, communication in the family, behavior problems, central system exams and besides these, the school counselors implemented the consultation studies through the methods such as individual interviews, the studies of seminar, home visits and group studies. There are many researches in the literature to support this results (Gültekin&Arıcıoğlu, 2007; Güven&Küçükbasmacı, 2015; Karakuş, 2008; Doll & Kratochwill, 2010).

According to the quantitative results of the research, it was seen that the families found the consultation studies about orientation, students's individual problems and school success more effective than the studies about the upper education institutions the students can go, professional development and the central system exams. Moreover, it was concluded that the competency perception of the mothers is higher than the fathers, at the same time the competency perception of the primary schools' parents is higher than the secondary schools' parents. It was also found that the parents who have high level of education have less competency perception than the parents who have low level of education in the consultation studies. There are many researches in the literature to support this results (Alp, 1995; Güven 2007; Garbacz& McIntyre, 2015).

Some suggestions can be presented to the policy makers, school counselors and researchers by considering the results obtained from the research. Firstly, to increase equipment of the school counselors towards knowledge and practice related to the consultation services, the in-service educations including consultation models, configuration of the consultation process, sample consultation practices and cases, can be arranged by Guidance Research Centers and universities in the coordination of National Education Ministry. Additionally, the lessons directly related the consultation

can be given place in the undergraduate, master and doctorate programs of the Psychological Counselling and Counselling Departments of the universities.

In addition to the topics they need, the school counselors can give priority the consultation studies related the topics regarded as not enough by parents, which are the higher education institutions and entry conditions of these institutions, the professional development of the students, the central exams and preparation process of these exams, true using of the mass media (internet,tablet,telephone,computer etc.) by students, the development periods (childhood, adolescence etc.) and child abuse. Furthermore, the consultation studies for the teachers and managers who are needed for their supports, can be arranged by the school counselors to compose a common guidance understanding and to increase effectiveness of the services presented in the consultation studies done with families. In addition to these, school counselors can arrange web-based studies towards families by using the opportunities presented by technology and internet in the consultation studies.

The researchers studying in this area can do experimental studies examining the effectiveness of the consultation studies done with families. They can examine the consultation studies done with families at the pre-school and high school besides at primary and secondary schools. Additionally, researchers can also examine the consultation studies conducted by school counselors with teachers, administrators, and school counselors at other institutions in their researches.